

C e s t a z Moskwy do Činy,

čterauž

s Ruským vyslancem Isbrandem, škrze
kraginy Wstřku, Syberni, Taursko, a Mogolskau
Tartárni šťastně wykonal :

G i ř i z D r a c h o w a ,

Čech a Rytje wznessem

L é t a P á n ě 1 6 9 3.

po Česku wyložena a wydana

o d

Jana Kuljka

měšťana Pražského.

W Praze 1800.

wytisťena Grabowských dědiců písmem.

10340

1844

354863

Sloužitnému ,

a mnoho - vzácné poctivosti

Panu Tomáššovi Drazšému

měšťanu Pražšému ,

**starššimu mlynářšému Čechmistru , a při
svobodné společnosti střelců Pražšých Setníka**

**Mistodržičmu. Čechu váženému a
poctivému ,**

Panu Blašency

sobě lastavě příznivému a milému.

THE
JOURNAL
OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN AND IRELAND
VOLUME 10
PART 1
1880

CONTENTS
PAGES
The Human Skeleton, by J. H. B. S. 1
The Human Skull, by J. H. B. S. 1
The Human Skull, by J. H. B. S. 1
The Human Skull, by J. H. B. S. 1
The Human Skull, by J. H. B. S. 1
The Human Skull, by J. H. B. S. 1
The Human Skull, by J. H. B. S. 1
The Human Skull, by J. H. B. S. 1
The Human Skull, by J. H. B. S. 1
The Human Skull, by J. H. B. S. 1

THE
JOURNAL
OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN AND IRELAND
VOLUME 10
PART 2
1880

Slownutný Pane Čechu!

Ndyž sem památky slavných a statečných našich předkův mýšlel, přišlo mi maní do rukou dávné popsaní cesty z Mozkow do Číny, kteréž enž zůla wěrným písmem popsala, a k nemalému potěšení y podivení Gřího Drazského, Čecha a Rytíře z Drašt, ginal také z Drachowa, an tu cestu též konal, nám wngewila. Dned sem na Wás pomýšlil, a přitom galéhosy pohnutj pochtíl, abych tento starobylý spis po čestku wypožít, a Wám ho oddal a připsal, gelikož, gať sem ohledal y se přewědčil, possi ste z toho rodu znamenitého, gegž blaubý swěta wěl dáwno strže smrt pobýtíl.

Nássi starj Čechowé ty, kteříž znamenitých rodůw possi, a sobě příkladem staročesté poctiwosti wážně, mrawně, ctně y příkladně wně y doma počínali, Sslechty a Panossi nazýwali, těch a takowých sobě welice wážili, a dobře y sprawedliwě, neb toho hodni byli a gsau, aby wessi poctiwosti odessech držáni byli. Gá pať, gaľožto Čech prawý, a ne lžčený, takélibých newděčným nebyl swým předkům, a přemilě wlasti swé rowně též, řdných podle gegich chwalebých sslepěgi nepoťračowal, a mužů od rodů dobře zachowalých, zwláště kteří se swau wlastnj a nechý ctnosti a sslechtnosti stkwj, neměl w poctiwosti a wážnosti držeti, a gegich památky pozůstawiti?

Co se Wás tkne słowutný Pane ! n a c l e k y
 se nemálo připomenauti o chwalitebných etnostech,
 kterýchž ste hned od mladosti následowal, a gas
 ložto prawý dědič šlechtynosti swých předkůw,
 následowníkem šlepegi gegich dle řádu a powolá-
 ní swého až po dnes ostawáte. Ale mnoho o
 tom psáti widj mi se za wěc nepotřebnou z mno-
 hých příčin, a zvláště že žiwot a skutky Wasse
 wšem giau před očima, a známějši nežliby ode-
 mně náležitě wypsati se mohli. Pročež, byt
 třebaš wrozenost a statečnost Wassič předkůw
 gakýmžosi způsobem w zapomenutj přisla, že gich
 řádně nejze gmenowati, takeli prato etnost a šles-
 chynost Wasse wážena a poctěna býti nemá?
 Dobrého a poctiwého muže, prawj mudřec Se-
 nefa, mám za wrozeného. Kdož pak nesprawes-
 dliwý gest, a šlechtynosti na sobě nemá, tenby
 possel z orce lepšijho nežli gest Králomoz, widj
 mi se býti wrozený.

Z ohledu tedj těchto slušných a chwalite-
 bných příčin, tuto skrownau kuzjku, prwotnj w
 Czeštine wydanau, Wám słowutný Pane Czechu!
 přislušelo poslušně připsati a oddati. Wám
 pak w Wás tu celau důwěrnost a nepochybnuu
 naděgi, že totj wprjmné, a bezewšeho pochleben-
 stwj obětowaně připsáni odemne wděčně přigiti, a
 mne sobě wlastenské náklonnosti wždy poručena
 wjiti budete, kterýchž gsem

W á š

powolný z sluibě wlastenae

Jan Kulík. ogle

Wydawatel k vprymným Čechům!

Zatéli kdy tato cesta z Moskwy do Číny w Če-
stíně na světlo wysšla? Newjm. To ale wjm,
že léta 1697 w latinském, a léta 1698 w německém
gazyka w Hamburce wydana byla, a obogi wy-
dání w rukau měl a obledal. Čhtěge pak gá
swým vprymným Čechům službu učiniti, tento
starobný spis wweď sem do Češtiny newjice pro
potěšení oných Čechů, kteří w takowém čtení
zwláštň libost mají, a mile sy připominagi sile-
chetnosti, poctiwosti, gačoť y přibod slawných
swých předkůw, gichž gsau pro rossiřeni cti a po-
wěsti swého národu počtili a před se wzali, wy-
dawisse se y na cesty tak vzdálených a nepowědo-
mých zemj. Y můželi prawému a poctiwému Čechu
bhti co milegšsio, co libegšsio, gačo připominánj
slechtnosti a statečnosti slawných swých předkůw?

Štastnj gsme my Čechowé! že můžeme se
takowými cestami pochłubiti (opaługi slowa ge-
dnoho nasheho znamenitého Čecha) kteréž nám ná-
ši předrazh předkové wyspali, gačo Harant z
Polžic, Přesat z Blánowa, Bratislav z Mi-
trowic, a Martin Kaptáňk. Zatělbychom w
ostatních dílech swěta negakě zběhlosti měli, gess-
to z wlastnšho zkussenj a prohlédnutí nelze se toho
dosychn? A wssak není na tom došti. My máme
také cestu po swětě Jana Mandymilli. Máme
přibody po cestách Jana Smita. Máme od Ba-
fona wyspání uowého swěta a gessře wice, gač
wýbornj a milownj své wlasti y materšského gazy-
ka Čechowé z chých gazyků po čestu wložíli,
wyda-

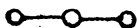
vydali, a vydávají až po dnes, aby co gest porušeného, a od své dokonalosti daleko zaslého, w sšechetnost swau a w památku zase vvedli. Že ale z čítání těch a jiných spisů mnohonásobný výtěžek nám vyplývá, kdož předce, prošlym, přiti moci bude? Důsledek, že mnozí chtějí předce slauti a býti milovníky vlasti v svého předraženého gazdka, newáží sobě toho nic, myslíce, že všeho poznání v rozmlauvání položili základy, jen když s několika mi pohádkami kratochvíln sobě učiniti mohou. W pravdě se takový hrubě mýlí, domnívají se, že nám Čechům nic to neprospěje, aniž nějaké platonův nepřinese, gesto zřetelnost vší, že není jiné cesty k nadězi zachování čistoty gazdka, v také lépe se nerozšířuje nežli čítáním knih vyborných, jiná bude oskluhaná a holá jako ona Esopova lawka, kteréž jiní (O! by tak učinili v domách) ptácky pěti ovrhali. —

A protož nesměšším, aby toto první w Češtině vydání, a poň takovým Čechům, kterí po češtu dobře směřují, nebylo také k platonosti v potřebě. Přitom také nejvíce toho šetril, aby každý, kdož čte, w řeči přirozené všemu porozuměl, ponechav pravdu na sprostých slozích záleží, a žádně chýž nepotřebuje barvy, ani ozdoby. Především ale frátka u zprávu o našem Gířim a jeho předcích přiložuji, a slyce tak, jako sem w starobných spisích ohledal, kterauž mně též starí a wážní muži paměti swau přispěli, gichž mohlých zezmena gmenovati, wšak nemám od nich zvláštního powolení. A to gest, co sem w příčině tohoto prvního w Češtině vydání, Vám vřímuj Čechové! předoznámiti saubil zapotřebí.

Zprá-

Z p r á w a

o starožitném rodu a sydlu Rytířův z Drašt,
jinák Dražkowských, a posléz z Drachowa,
zvláště o Gířim z Drachowa.

Dražkow, aneb Drařow, nyní ale Drachow, leží w kráši Taborském (před tím w Bechyňském) nedaleko řeky Lužnice, asi 12 mil od Prahy, o němž gednomyslně píší staří kronykáři, že tu bývalo sydlu Rytířůw Drařowských. Ctibor Drařský, měl na tom místě okolo léta 1312, aneb 1315, křesť s křowstím tak řečeném Drač, aneb Drýřtal porostlé bylo, dworec z dřewa wystawěti, a oduď poslé, že ten dworec slaul od swého půwodce Drařkow, a jiní gmenowali ho od drače Drachow, y také Drařow. Ctibor osadil se tu, pilný byl worby, a polj worných sobě kolem nadělal, tak že w krátkém čase statek geho se rozmnožil, a od množství země zrosil w zemanstwo. Tuť se Drařští počali psáti z Drašt, aneb z Drařkowic, gáž nalezáme w starém Cytuláři z Gířim z Drašt. A opět Gíndřich z Drařkowic. Y widauce to gini, žeby tu byla země vrodná, po čase wjc a wjc lidu se tu osadilo, bywše poplatným pánu statku toho. Čteme roků 1353.

a 1384, že již tu farní Pöstel byl pod wzywá-
 njm swatého Wáclawa. W čas husytské bau-
 ře Dražkow, aneb Drařow welikau wzał zlá-
 zu, a nic se nepřipomíná, co se dále s těmi,
 ani ho w držení měli, zběhlo. Paprocký w-
 wádí na rok 1534 Gířka Drařowského w řá-
 du rytířském z Drařowa, a na rok 1589 opět
 Benesse z Drařowa, nepochybně že jeden neb
 druhý z toho rodu wgal se potom panstwí swých
 předkůw, a snad draze sobě ho wydobil, a tuž
 dal mu gméno Drařow, a nápotom také se
 psali od místa, jakož starobylý a zvyklý oby-
 čej býwal w Čechách, Rytíři z Drařowa.
 A takowých příkladů máme gesseré w čerstvé
 paměti, že po časech změnila panstwí gména
 swá, a gména pánůw, genž od statků swých
 slaula, rovně tež w gtná byla změněna. Tak
 v příř. páni z Cheynowa od místa Cheynow,
 psali se potom Malowcowé. Páni na Hra-
 dědině, psali se z Rodědina, a páni Koben-
 powé ze Suchého, psali se Rabenhausowé a t. d.
 Gako pak časem gedno z hůru powstává, a
 druhé zapadá, tak y slawný rod Rytířůw z
 Drařowa gednát nedostatkem, gednát smrtí
 zassel, a Drařow měl pánů w poslaupnosti roz-
 ličného rodu panstvého. Až podnes vzřís tam
 w chrámě na hrobkách hrobowský nápis pánůw
 Wratislawůw, což patrně gest, že páni Wra-
 tislawowé Drařow měli w swém držení.

Poslední z rodu Rytířů z Drařowa slaul
 Petr, a ten po sobě dwau synůw pozůstawił,
 totiž Petra a Gířka. Od Petra mělo pogjst
 několik synů, o nichž žádné paměti nenacházým,

gen

gen toliko se wí, že pod praporcem wogenstým
cyzých Mocnářůw slůžby konali, a geden z
nich po čase osadil se w Wrcně, (Wrcno ny-
nj gest wesnice nedaleko od městečka Nepomu-
ku) a hleděl čemesla mlynářského, nepochybne
z potřeby, k čemuž okološtogičnosti časůw da-
ly mu příležitost y přčinu. Wůbec známo
gest, a gestě místi toho příklady máme, že mno-
zí Čechové, gichž předkové z rodu rytířského
poslli, nápotom wedli žiwosti rozdílné, a we-
dau až podnes, newědauce o swých předcích
nic. Z toho kmene a rodu Wrcenstých posšel
Wogtěh Drazstý, an léta 1720 přišel do měst
Drazstých; potom kaupil mlyn od gistého
Jozefa Šabery roku 1746, a žiw gsa w po-
ctiwosti České 92 léta, roku 1793 w Pánu
usnul, pozůstawiw po sobě Pana Jana Perra,
a Pana Tomáše Drazstého, nyněgšsich Draz-
stých měšťanů.

Co se ale dotýče Gitiho mladšího syna
Petrowa, tuto o něm památku máme. Giti
mladý ginoch vminil, že se do cyzých zemí
odebere, aby znamenitých měst, powáh a oby-
čegů cyzého národu ohledal. Keyprwe do ze-
mě Německé, Anglické, francouzské, potom
y do Wlasté zagel. W Benátkách manj se
ohledal s Janem z Gicbice, an byl syn weršow-
ce Pawla z Gicbice. Tito dwa Čechové vmlu-
wili se, že chťj odrud do východních zemí se
wyprawiti, a předně do hlawního města Řecké
země Konstantynopole zageri. W Konstanty-
nopolí Giti dosšel veliké známosti y přizně při
wyslancých Europeystých Mocnářů, nejwíce

ale zamiloval ho Michal Rubowstý, vyslanec
velikého Ďára Ywana Alexowice, a wázil ho
pro geho ctnosti jako swého lastawého přítele.
Brzy potom Rubowstý powolan byl z Konstan-
rynopole do Moskwy, a mage přeč odget,
welmi o to vsylowal, aby Gířj gel s ním do
Moskwy, slibowaw mu veliké hodnosti v
dwora Ruského. Gířj nechťel dobré příležito-
sti vpustiti, karáz mu se podávala, s Ru-
bowstým do Moskwy se wyprawil. Po nega-
tém čase omjnil veliký Ďár, že slawné posel-
stwj k Chřati Ďnestěmu wyprawj. Tento zna-
mentý wřad swěčen byl Panu Eleazarowi Is-
brandowi, an pocházal z říšského města Glück-
shtatu, a toho času Ruskému dworu platně slau-
žil. Že ale k takowému poselstwj muže bylo
potřebj, aby s swau wýmlowností, a w roz-
ličných věcech powědomosti podle Pána Legáta
aneb Wyslance Isbranda to slawné wedl po-
selstwj; Gířj na slovo swého přítele Rubow-
ského byl k té hodnosti wolen a zřizen, a Gířj
hledage swého štěstj na swětě, nezpečowal se
té hodnosti k sobě přigiti. Nynj tedy začíná
se cesta welmi dlouhá a nebezpečná z Moskwy
do Ďiny.

Kapitola první.

O wyjezdu slavného poselství z Moskwy. Wy-
psánj hlavního města Moskevského. O
krasné tak řečené Wologda, též o Kosto-
wu a Jerossawu.

Když čas přišel, a wšlechtu to, čehož k cestě
tak daleké bylo potřebj, sshotowili, neyprwé
wykonali sme pobožnost, gedentakdy podle swé-
ho náboženstw, žádajíce Pána neywyššijho,
aby nás w předsawzetj našsem posylal, a na
cestě opatrowatě ráčil, a seslal nám angela
swého swatého, kterýžby nasse cesty řídil, a
sprawowal. Potom byli sme powoláni na palác
neymocněššich Čáarů, gegich magestrátosti Iz-
wana a Petra Alexandrowiče, a polibwše
podle obyčejce rukau, na zeytřj, totiž dne 13
měsíce Března léta 1692. wyšli sme z hlá-
wního města Moskwy we gměnu Páně. Ces-
lé wyslanstw aneb poselstw pozůstávalo w
40ti osobách. Byl pan Wyslanec, ginal Lea-
gát, gménem Eleazar Isbrand, Gitič Drazšk
z Drachowa rytíř Čestj, patnácte znamenitég-
ššich Rusů, a ginych gessťe deset, Němců osm,
pa-

pacholstů pět. Mimo to, bylo také vozků 28, vozů spížných 24 a konj několik a padeszár. Někteří páni Rusští prowázeli nás několik werstů cesty, (werst po rusku slowe míle, a 60 werstů činí 12 míl německých.) potom rozlaučiwše se s námi, šťastného ráyřizení a nawrácení nám winssowali. Toho času zyma weliká byla, a gať studeno tak wétrowé nebeskaw oblohu formawtli, přitom také sněhu takowé množství; gakehož žádný nepamatoval.

Pro tuž příčinu měli též 14 saňowých smyků na způsob lodí, na nich byly plachty zawěšeny, aby wétrem chbítěgi puzení byli. Ceslau cestu gednau na saních, na koních, gednau na wodě y po zemi konati musyli, a byla dosti pracná, gako pro odporne počasí zymní, prasty a plískanice, k tomu také dny krátké, takže sme negednau díl noci nastawiti, a w hurských tmách ne bez malého nebezpečnstwí žiwota geti y běžeti po cestě musyli. Mnozowostá země gest owšem weliká a místi pohodlná, nic wšak méně wíce pustá a welmi nebezpečná, zwołšče k hranicem Azyatckém. Posčítá se (podlé tehdegšního položení) od Polšky až k Azyatcké neb k Moğolské Tartaryi 300, od Azyatckého moře, Rusy gménugi ho Chwaslenské, až do lednatého moře též 300 německých míl, a má čtyry hlawní řeky. 1) řeka gest Wolga nejwětšij w Ewropě, pogimagic s sebou 70té glných řek, teče od Polšky a hraničí až do moře Azyatckého. 2) Obý, wpas
dá

dá do lednatého moře, a mezuge Evropu od Azie. 3) řeka Dona, a ta prochází rozličné vody, a poslední Karj se v červeném moři. 4) Dwayna, gegj rok vpřimo gde do bílého moře. Nynj také powjm o položení hlawního města Moskwy.

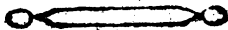
Město Moskwa gest sydlo Ruské Monarchie, a má býti gedno z welikých měst Evropyckých, aspoň w okřstku swém obsahuge 5 mil německých, a počítá 400,000 obywatelů. Toto město dělj se na čtyry města. Prwnj slozwe město staré, kdež stogj weliká pewnost tak řečená Kremlin, aneb starý hrad, 17ti věžemi a třemi bastami krásně obražený, že gim rovných forma kde vzjřš. Okolo něho teče woda Moskwa, a wpadá několiť mil za městem do řeky Orky, stogj tu 6 kostelů, neyblaswněgšj slowě Sobor s dewisi věžemi, w každé obledáš mnoho zwonů, neywětšj wáží 32000 liber, a střechu z mēdj pozlacenau. Má množstwj vlc, a paláců w nichž dworčané byzdj. Roku 1540 byl tu dworem čáar Jan Bazylowič, pak Feder Iwanowič, po něm Feder Boryssowič, potom Michal Federowič, Aleš Michalowič, poslední Iwan a Petr Alexrowič. (Tyž Petr počal stawěti Petrohrad, nyněgšj sydlo Cysarů Ruských.) Druhě město slowě Bataygorog, t. g., čjnostě město, a gde se do něho ze starého města přes krásný most, spoguge gedno s druhým, z něhož rozkossné a weselé gest wyhlednutí na řeku Moskwu.

První. Esan tu vysoké školy, kostelů mnoho
y klášterů, dům mineownj, cýsařská lékárna,
množství kupců wedauce veliká supectwí.
Třetí slowe Bělogorod, t. g., bílé město od
bílých kamenů, a bydlí tu Bojárové, rozličný
fussyři. Také Kobáků, aneb hospod más ru-
počet veliký. **Čtvrtý** gmenúge se Semlanoz-
gorod, t. g., město waly ohražené, a na strz
od dřeva stawené. Gest tu přes dore koste-
lů, a bydlí zde lid sprostější, než v úřs dwe
veliké brány, na gedné stogi škola matemaz-
tyčká, a na druhé hwězdárna, počítá se tu přes
200 dělných domů, neboli fabryk. Okolo těch
čtyř měst stogi 30 Slobod, t. g., předměstí,
z nich neyhlawněgšj gest tak řečene Inasemské,
aneb cyzozemské, magi tu reformáti, lutyáni.
Kostel, a katolice též. W každé Slobodě mno-
ho špitálů vhljáš, roli, zahrady kólem a kó-
lem na míli cesty. To slowo Sloboda wyzna-
menává místo swobodné, protože na předmě-
stj cýžym, genž tu hospodau ležj, propugnu-
ge se zwláštnj swobody a ochrany. Gest pak
w Rusých y w Uzji ten zvyklý obyčej, že cy-
žy pocestnj při velikých městech na předměstj
obywagi, a rudy w Rusých magi tento nápis:
Suburbana peregre advenientium in Russia habi-
tacula. Což se wykládá takto: Předměstj w
Ruské zemi obydlí pro cýžy přichozj. Od toho
času, gažž Rusky drowr obýwá w Petrohradě
nenj to město tak slawné a lidnaté, předece ale
hlawa a stolice Ruské Monarchye, kdž se Rus-
stj Kslocárové kormuzj.

Dne

Dne tedy 14ho Března přigeli sme do města, gonž slowe Troec, ležj w fragi spanilém a weselém, má pewný hrad, w němž Čáar Petr Alexowič často obýwal. Gest tu znamenitý klášter, kolem a kolem zdmi pewně obraženy, a bylo tu 600 mnichů. Z města Mozkwy počjá se sem 60 werstů, totiž 12 mil německých. Odtud 16ho téhož přigeli sme do Přeslawě, a potom do Kostoma. Kostom ležj od Přeslawy, též 60 werstů. Zde vijnili sme odpočínauti; že wšak powětrj počalo se měnit, gestě toho dne wygeli sme odtud, a 18ho Března do Jerešlawy gdeme. Toto město ležj podlé řeky Wolgy, a wedau se tu obchody s guchtau, s kterauž handlěti daleko široko handluj. W Jerešlawy zůstali sme za celý den, čekawše nasse spjzně a pakážj naložené wozy. Dne 20ho okolo půl noci přigeli sme do města Wologdy, a gest hlawnj město Wologdské fraginy. Před časy náleželo k panstwj Aekardskému s celau fraginau. Když ale roku 1613 mezy dworem Ruským a Šwegdským pokog zawřjn byl, král Šwegdský postaupil toho krage Rusum, a tak město Wologda připadlo zemi Mozkowské. Po čase Rusowé wjce ge rozšířili y wpewnili, tak že nynj sbledáš w městě Wologdě 1700 domů, 68 kostelů, dwa kláštery a Arcybiskupstwj. Podlé města stogj dvě Slobody, aneb předměstj, a wede se tu znamenité, fupectwi Dne 22ho počalo opět wjce mrznauti, a ta tuha

zýma dodržela až do posledního tohoto měsíce. V byli sme z toho powděčni, ginať bylibychom musyli zde tať dlouho ostati, ažby snih zcela sešel, což forma w půl letě státi se mohlo. Dostawosse pať čerstwé, podwodné, t. g. přizpřeže, hnuli sme odtud, a 27ho do hlavního města Vstycťé fraginy přigeli. Celau tau cestau geli sme na sanjch po ledě na řece Suchany; štěstí bylo, že krutá zýma byla; kdyby se byl led pod námi zlomil, mohlo býti po nás weta.

Kapitola druhá.

O hlawnim městě Vstřky, též o té fragině a obyčejich Vstřckých obywatelů. O obyčejich čerwených wagec času welikonočnjho. O nebezpečných puštinách, a co se na té cestě zběhlo až do Synberne.

Přisedše do hlawnijho města Vstřky, wyšel prott nám mistodržicý města tohoto serwssj swau čeledj, kteráž pod nim byla. Y žádal, abyž kom v něho wzali šhospodu; že ale pan Wyсланec nemohl mu zabrániti, aby té služby zanechal, učinili sme tak, hodugjce w bazni Božj y dělugjce Kleywyšssimu, že sme tuto cestu mistry dosti obržjnu až sem šťastně wyřkonali. Toto město ležj na břehu řeky Suchany, dobře stawené y také lidnaté, a obywarelé štrže kupectwj a obchody w dobrém stawu gsau. Byl pak čas welikonočnj, gaž sme tu ostali. Wšsudy byly radosti a plesanj z přjčiny téhož welikonočnjho času, a panny obětowaly nám darem wegce čerwená. Gest to starý a zwyřly obyčej po celé Ruské zemi, a téměř w weštkerého národu Slowenského; že toho času lidé wšseho stawu a powolánj čerwená wegce w rukau nosy, obětugjce gedj druhém darem, a nawlicy wespoleť se pozdrawugjce. Kdyžoli panna, neboli žena takowá malowaná wegce mužštemu darem obětuge, powinen gest

buď kdo buď, polibenj gi dári, gesto mimo ten čas nenj dowoljno pohlawj ženštemu tak včinití. Potkali geden druhého na vlicity, pozdrawugi se w vsa polibenjm, a prawj po Rusku: Cristos vos chrest; to gest: Krystus wstal. Druhý pať odpowj: Voistono vos chrest; to gest: on zagisté wstal. Ostarne gsau dobrěj lidé. A kdož prawj: Bůh wj, že zaplatjm, také to gístorně plnj. Ostycká krajina ležj w rozkošném položenj, má dobrau a aurodnau zem, ale pro weliká studena málo nacházý se tu stromowj a sštěpů, lesů hlubokých wůkol stogj množstwj.

Když sme sobě w tom městě wšsecko to, čehož k cestě po zemi bylo potřebj, shotowili, a přjprěže dostali, opět otrud dále sme se brali. Asy 50 werstů cesty wgedeme do lesů hlubokých, gegich dylka činila 100 werstů. Pro brozně wrchý a wdoj bylo co číniti, bychom hlaw nestráželi. Dne 21ho měsýce Dubna přjzšli sme do města Kaygeroru, podzdržewše se tu několik dnj, ažby led na řece Kámy, na nj plawiti sme musyli, odplawal, nebo gyzda na sanjch se tu skončila. Řeka Káma teče z půlnočnj strany, a w padá do Wolgy, daleko sširšj gest nežli Wifera w Německé zemi, wedauc toť swůg z nowé Zemby dolů. Wšstodržjcy, gmenem Ywan Wlykytowic, měl pod sebau množstwj žoldněů, poněwadž lid w tom okoli gest zbognj a laupežnj, činj wypady y worody.

dy. Rusové gménugi ge Syryanry, magi swau vlastnj řeč, kteráž se nestownáwá s Ruskau řečí, předce ale drží se obyčejů a wjry Ruské. Dne 25ho plawili sme na wyšše řečené řece až do města Solokamsta, geg Ruskej Čáarowé dali wystawěti, aby pocestnj handlji hospodau zde položiti se mohli. Obywatelé Solokamstij dilem gsau Rusowé, dilem Tatarj, handlugj w konjch, kterj za neylepsj po wšši zemi Ruské drží, a trwanlivosti y postawau Ewropeyské přewysšugj. Dne 30ho Dubna gedem z Ruských služebnjků, gménem Ssimeon Kollakta, podraussily wpadl do wody, a wtonul.

Dne 3ho měsíce Kláge pádal sněh, a počalo náramně mrznauti, a tať dodrželo až do dne osmého. Kwapná změna powětří způsobila hroznau powoden, a ropila daleko a široko, tať že sme opět na wodě plawiti musyli. To se stalo 12ho Kláge na řece tať řečené Susow, kteráž náhle zrostla, že sme zároweň z wyšši podlé stogjcých wysokých stromů plawili, mysljce, že bychom giž nedaleko oblatůw byli. Kdyby byla tať tať kwapně padla, wjce bychom swěta Božjho newiděli. Ale mocná ruka Keywysšjho prawadila nás šťastně do města Susowa, obrud pať měli plawenj weselé, stáli z obau stran weselj lesowé, a wrchy z gipsu a alabastru. Dne 28ho plawili sme okolo několik wesnic, a zůstawše

w gedné hospodau, wyzwydali, gakyčby zde lidé byli mrawů a powáb. Y tážeme se gich, co wěřite! Odpowěděl: My wěřime, že gest gedén weliký na hoče, naň mnoho držíme. Předce ale klani se sluncy a měsýcy. O čtu newěděl nic, a z toho sme poznali, že gsau zaslepenj pohané. Rusowé w gistém čase magj tuhý půst, rito ale o postu nic newěděl, toliko wyssetřili sme, že negedj slepičjho masa, naproti tomu wegce drží za neylepsšj pokrmy. Dále powjďali y to: žena, řdyby poznala čas swěho porodu, odebeře se do lesa, w němž za celý dwa měsýce bydlj, potom pať nabywšj sýly, wracy se k mužj. Za toho času nesmj muž k nj giti, prawili, žeby w tom lese byli lidé newiditelnj, kteří pečugj o to, aby se negen sšestinedělkám nic zlého nestalo, ale y od swých mužů nawšstjweny nebyly. Kdožby předce tak učinili, že, př, na té cestě smrtj lehnau. Žiwj se bjdně a psotně; gegich žiwnost pozůstáwá w lapánj zwěře a ryb, magj malé oči, a řidké brady, kteřížto gsau ljtj a zatwardilj lidé.

Dne prwnjho čerwna přiššli sme k městu Wikogordu, geg tolem okolo skalnarj wrchy krygj, a počítá se sem z Solomsta 70 mjl. Odend geli sme do Kewy, a 13ho téhož měsýce do města Kamossowa přiššli. Práwě toho času přiššla zpráwa do Kamossowa, že 600 Balmuků w tom okolj wšseto napořád plenj,

a činí z agmy lůdu y dobytku. Pro tuž příčinu rychle wygedance od tud, do města Kowagorotu čerstwau gyzdau dorazyli. Na té krátké cestě, mimo množstwj wešnic, byla rolj dobře rozdělana, mistry rozličným kořením, a diwozými různěm porostla, že se bylo mýlo na to podiwati. Sdrželi sme se tu, až těžký wozy s pačáji přigeli, a to se stalo 17ho téhož měsíce. Město Kowagorot gest gažž takž pevné, teče okolo něho řeka Kéwa, kteráž dělí Dstychau krájinu od Syberye. Sde wzawše 12 Kozáků, plawili sme za několiko dnj po wodě až k městu Tumen. Šau tu na wětšim díle rozenj Tataři, lidé cyzým zdwořili a wlij dnj. Gestě toho dne přišli sme na řeku Tasdu, a plawili okolo městečka Šusťky až k řece tak řečené Tobol, do kteréž wpadá řeka Tasda. Y byli sme myslí weselé, že brzy blawnj město w Syberyi Tobolsko vzjme, což se také stalo dne prwnjho měsíce Čerwence.

Kapitola třetí.

D příchodu do hlavního města Tobolska. D po-
divném lovení zvíře. Wyprávění Syber-
rny. D veliké kragině, genž stowe Wo-
log. Gach gsau tu lidé. Těž co se panie-
ti hodného zvěhlo.

Tedy prvního měsíce července přigeli sme
do hlavního města Tobolska w Syberyi. Po-
dlé města stálo množství lidu, a slo proti
nám kolikos střelců, wstragjce nás hluchou
střelbou. Že toho času byl tu Ředitelem Sře-
pán Iwanowič Soltykof, a gíných Rusů rodu
znameního wse, ti nás přiwstali, a pro po-
ctwość naši do horějšího města promodili,
položtwse se na hrade hospodau, a zde od
Ředitele wctiwě byli chowani. Počtá se z
Kozkwy do Tobolska 3000 werstů, a mohau
se zymního času hbitě wykonati. Na žetřj
pan Wyslanec wyslal od tud rychlého posla k
geho Čáarowské Magestatnosti s tau zpráz-
wau, že sme toho dne do Tobolska šťastně
přišli. Toto město gest veliké y lidnaté, a
děl j se na město horější a dolegší. Domowé
gsau nastroz z dřewa staweni, toliko hrad, kdež
bydlj Ředitel, z kamene gest wystawen, was-
lem obražen, podle něhož stoji pewná bastia,
w kterěž střelčowé stráž dnem y nocí drží
proti Mogolům, kterjž někdy k městům, ce-
stan

Pod tím gménem Syberye, wyrozumj-
wá se půlnoční díl Uzye, dlouhý 800 a šířoký
300 mil německých. Na západ mezuge s Ru-
ssau zemj, na půlnocy s lednatým mořem,
na východ s půlnočním mořem, a na poledne
s welikau Tatarssau zemj. Powětrj gest tu
nad mjrú studené, zvláště dílu půlnočním, a
tím neroste tu žádného obile, a wšak w pole-
dnj straně w letě hrozná gsau sparna. Má
množstwí ostrowů a wod, z nichž neyslowit-
nější gest řeka Oby, ana wpadá do Tatar-
ského moře. Syberye na wěřšim díle gest náro-
dem Tatarsským obmezena, mezy nimi gsau také
Balmucy, Mungalowé, Ostryakowé a Somo-
gedowé, magi swé vlastnj Ruzsata y nábožen-
stwí, staťj pak obywatelé Syberstj drží se mo-
dlárstwí, a gsau powáb rozdílných. Strogj
tato země pod wladáristwím Ruských Čáarů giž
od 15ho stoletj, nese stříbro, měd, drahé ka-
meny, a kořen tak nazwaný Rabarbarum. Zwj-
řat, totiž sobolů, popelice, losů, černých, mo-
drych a bílých lišek má bognost.

Až do 22ho Čerwence ostali sme w To-
bolku, a wšak neywjce proto, abyhom s po-
trawu a gínau potřebnosti se zásobyli, nebo
až do města Jenokyska, leží odtud 6000 wer-
stů, nenagdeš nic. Magice pak 40 střelců,
aneb žoldnéřů za stráž, plawili pryč we gměnu
Páně. Dne prwnjho Srpna přišli sme na ře-
ku Oby, a plawenj bylo nepřjgemné y ne-
bez-

bezpečně. Lodi od převalických mla vstawičně se kolotala, tak že strach byl rozbitj lodj. Předce ale dne 6ho téhož šťastně k městečku Sarkury přistali, a tu opět čekalo na nás 48 střelců, provádívše nás až do města Klarymu. Město Klarym leží w lewo podlé řeky Uby, a gest hodno připamatowati, že zymního času z Tobolská do Klarymu nelze gínáče, než na sanjch přigiti, a to takto: Šest psů spřáhá se k sanjm, wožka sedě w prostřed nich, přednj a zadnj psy toliko s hwiždáním k běhu pobádá, a nelze říci, w jaké rychlosti tato gyzda se koná. Strává se to proto: poněwadž konj při tom potřebowati se nemůž, pro nedostatěk píce a obroku, a také proto, že tu lží sněhu přes 6 sáhu y wíce, na němž psy lehčegi y bezpečněgi běží. Podobně gyzdy sa-
 nicně vjíwagi kolem bydlicy Ostyákové, řdyž vzdálených leščch w zymě zwěte lawj. Ka-
 zeytj, totiž 25ho Srpna, dostawše nových weslárů, a 30 Rozáků za stráž, plawili z Klarymu přeč, a prwnjho šárj k městečku Ketstowu přistáli. Wšak že sme ohledali místo nám nepohodlné, gestě toho dne plawili odrud, bywše té naděge, že k pohodlnějšmu místu dorazíme. Ale naděge nás oflamala, nebo 16ho téhož počalo ostré mraznauti; a řdyby řeka Ketta, na nj sme vstawičně plawili, kwapně byla zamrzla, gaťož mohla, muselibychom na té řece y s lodj také zamrz-
 nauti. Štěstj pro nás, že to ostré powětrj
 vle-

wlewilo, a mohli dále plauti, ač také při tom lodj prudký wyhr hnal hbitě, tak že šťastně z toho nebezpecenstwj sme wybědli, a dne 28ho k galyssymu klášteru přibhali. Y odpocínuli sme zde z weliké potřeby, slawiwosse den diktů Kleywyšssimu za wšsecta geho otcowstá opazrowánj, y žádawosse geho dálssj pomocy, kdykolí nás co odporného potká, gakož w tak dlanzhé a obtížné cestě nelze ginat býti. Plawiwosse dne 3ho Řigna odrud, přišli na místo, genž slowe Mokuskog, a tu pan Wyssanec zanechal těžkých wozů, a 40 osob k strážj, ažby sanice nastala, my ale wygeli napřed a přišedše do hlubokých lesů, stráwili w nich dwaú nocj. Na té cestě vmřel služebný muž, gménem Gírjt Welcel, rodem gsa ze Slezska z Goldinku, geg sme pohřbili na gednom wrochu, podle něho teče řeka Berta, a na památku kříž na hrob geho postavili.

Dne 12ho Řigna přigeli sme do welikého města Jenokysta, ležj podle řeky Jenstky, a wedau se tu obchody znamenitj. Od Tobolsta až sem bydlj Ostyálowé, lidé maličtj, stáreci, gako by žlantenicy měli. Muži y ženy gsamrdlých očí, čehož příčina gest, že chleba nezgi. Oni gedj syrowé, a místo chleba od slunce sussené ryby, gichž syce dle zvyku sazjwazgi, za to ale neydražssjho pohládu, prawim, grafu se zbawugi. Na té cestě vzřeli sme několiko Gurek, t. g. haud v wody podle břehu stáz

státi, a bydleli w nich Ostyákové. Někteří z nás chytce mravů a obyčejů gegich ohledati, přewezli sme na zem, a podawšše jim něco soly a tabáku, swobodně sme mohli do těch Guret wjiti. Kleyzáze vzjime baudu okrauz hlau gačo holubj komoru, vpletenau z wrbj, a přikrytau gačšymi hauněmi. Y gdeme tam, a tuť tři osoby ženské leží na zemi, hledje na nás nelibě a štaredě. My ale nedbagjce na to nic, wššeho pilným okem štetjme. A wššak nenalezli tu nic zwláššeniho, kromě dřewěnné modly, ana w gednom kautě stála, magje hlauw sylným plechem pobitau, pohledu diwoz řeho y strassliwého, a řikali gj Šaytan. Prawili nám, že gsau to ženy knjžete Bnéša, a wjice oznámiti nechřeli nic. Y přáli sme magich šrdcěně, nebo šlora podobný byly tomu swému Bužłowi Šaytanowi. Klenj pač pod sluncem leniwěgššihó národu, gačož gsau Ostyákové. Protož častokráte z místa na místo táhnu, aby od porestných k wššlowánj nuceni nebyli, ačkoli při wodách rádi se drží. Odjwagi se zwiřecými koží a leniho času nosy oděw z rybnych koží, gichž z Regnouů a Genferů, ryb mořských zrahugi.

3 Jenotysta přišli sme 21ho Listopadu do Irkutskowa. Odtud težký a spjžnj wozy napřed wyslani byli, my ale plawili na řece Jense, potom dostawšše se na řeku Tuqun, dne 31ho Proššynce k wšy Buhut přiššli, a tu

tu také rok 1692 skončiti. W tom okolí bydlí Tuğunſowé, lidé malé postawj, těla ale silného, a wzeřenj diwočého. Gſau ale rozdílnj. Gedenj ſlowau Kunowé, a ti gedj koňské maſo. Druzj Allenowé, a těm chutná diwočina. Oninno pať, genž ſlowau Sobalcy, požíwagi pſýho maſa. Žbraň gegich geſt koňj, ſſipky a palice, a každý má několik žen. Klemuwnáťka ſwá, gaťž ſe narodj, kladau w zymě do ſnehu, a w letě do ſtudené wody, aby zmládi zymě zwykalt, a ſtutečně nenj na zymu twrdſſiho lidu, gaťo gſau Tuğunſowé. Nimo to, řdžž powyroſtan, wytláčugi gimhortým želižkem w obličej gíſtá znamenj po dlě ſwěho počolenj, a gaťžkoli od toho obyčnė gízwj na twáři neſau, tať přede za tu nejwětſſi okraſu toho považugi. Baudy, čili ſtáznj ſwě magj z welblaudowých a loſowých kožj, a noſj ge ſebau, řdež vmijnj ginde bydletj. Wſſecka gegich bohatſtwj požíſtawá w honěnj zwěře. Při těchto neſſtaſtných lidj obledali ſme y to, že nikdy proti ſobě ſe nezažli, aniž zlořečj. Pakli ſe ſtane, žeby geden druhému zlého winſſowal, tať prawj: Kus na ſebe přid! Kus tebe polap! Co ale wětj z toho ſme wyſtaumati nemohli.

S nowým rokem nowé neſnáze y gině nezwole ſe začaly. Roku 1693 dne prwniho ledna geli ſme ſtrž welikan fraginu Wologu, a zyma byla přeněramná. Na té pauſſti nenj

za dwanácté dnůw cesty, y wíce žádného
místa, kdeby mohl člověk hlavu skrýti a se
retowati. K tomu gestě tato pustina gest nez
plodná, nelidná, a nedává nic, cožby k wy
živení bylo. Káse stolování y nocování by
lo pod širým nebem, y huby nám wšec
mrzlo, a zymau střeva, tak třeba w těle sly
dla, a často kráte nám y howadím oči zamrzali.
Y pomyslil sem, kdož doma za kamny sedá,
tenť nic podobného nezvidá. Než, díka Kacy
wyššimu! že sme 15ho téhož měsíce z ní
wytáhli, a přišli do wesnice Kasmy. Opo
čínuli tu za 13 dnůw, magice toho potřebí y
howada. Dne 28ho hnuli sme odtud, a 30 do
městečka Ilimsta přigeli, a tuť sme opět w
dělí lesu a wrchů kolem okolo až tu podíwu
státi. W těch lesých stráwili sme tři dni, a
počalo nám tesklivo býti, ačkoli trpěti giž
sme se navčili. Několik sto honů za těmi lesy
leží město Irkutskow, genž poslednj gest w
Syberyi. Přisedše tam 18ho měsíce Dnora,
Ywan Petrowič mýstodržcý přigal nás pocti
wě. Odtud pan Wyсланec wyslal rychlého
posla do prwního města Čjnského Naunu, aby
sprawil dwůr Čjnský o nassem přigezdu. A
tak šťastně cestami welmi nepříhodnými pro
záhli sme Syberyi, kteráž se tuto dokonává.

Kapitola čtvrtá.

O tažení sřrže Taursko. O welikých a nebezpeč-
ných pustinách. O Mogolích, kterák oheň
před námi zaněrowali. O Tartary a gi-
ných místech až na pomezí Čjineské.

3 Irkutskowa přeprawiwosse se přes vysoký
wrch, přigedeme k moři, genž slowe Baykal,
a má w sobě ryb welikau hognost, jako Kiet-
karelůw, Miniků, Synodontů a Kifionůw, a
právě toho času, gaž gest přirození ryb,
wrbihaly do giného moře w tak hustých hau-
sích, že sme je rukama lapati mohli. Okolo
toho moře zdržugi se Balmucy, a stoji pod
wladářstwím Ruském. Plawili se na něm
dnem y nocí, a zoho téhož k městu Ostrog-
wdonsku přišli; tu se začíná weliká Pragina
Taursko, ginak Solon, negaty díl náleží k
wladářstwí Ruskému, ostatní díl Čjineskému,
a ten slowe země Tatarská. Místodržicý,
mage podle sebe 50 Rozáků, gde proti nám,
a na walích stříleli na počtiwość tohoto posel-
stwí. Toto město gest perwně obraženo do-
brými zdmi a příkopi, aby Mogolům odpirac-
ti se mohlo, genž čínj wypady y sřtody. Za-
stali sme tu tři ryhodny kupugice potřebných
howad, genžby těmi pustinami nesla potravu,
zboží a což bylo potřebj. Platili sme gedného
welblauda za 10 y 15 rublů, a koně za 4 y
zaté

také 32 6 rublů. Také kaupeno bylo 20 vozů, by nám na mase nescházelo, saudiwosse za lepší budancey zlé předgiti, než dáti se předgiti. U wssak nemohuli sme je tomu. Ždet spogila se s námi společnost kusecká, ana s Mozkwy do Činy o několik měsíců dříve na cestu se vydala, poněwadž nesnadno gest y nebezpečno w malé společnosti ta pustá místa strže zlé lidi progeti. Wyprawiwosse se od tud dne 6 Dubna přigdeme do těch broznych pustin. Kasse společnost, čili Barawána (Barawána slowe welicy haufowé lidi, konni, welblaudy a sfaumary, kteří pro nebezpečnost sylnic a cest, w velikém množství pospolu geti muselj.) pozůstávala w 250 osobách. Welblaudů a konj spížnjch bylo 100, vozů pak 400, z těch vozů dělali sme načiňho časů dwa řady; gumiž se gako walem a zdj obražugice, a stráže podlé stawice, abychom w noci bezpečni byli. Táhlí sme tami pustinami tři týhodny, a bylo smutné y oběžné, gednať pro weliká gezera, gednať pro nedostatek čisté wody. Mimo to, Moğolowé hluk po hluku se shromážďowali, a nemohauce konj rhoniti, z pomsty pálili suchau zymnj trawu tudy sme táhlí, gessťo za picy a obrok dobytku byti mohla. Y padlo hladem a žizni 40 konj, ostatnj gedwa noby wjškli. Smutné pro nás bylo to diwadlo, ale Moğolům wesele, délagice sobě hody na padlých dobytcích.

Gsau pak Moğolové Tataři, nebydli ani w městech ani wesnicých, nýbrž w zástupích po pustinách táhnau, a taulagi se z místa na místo. Nemagi domůw, ale w boudách a w stáních s ženami, dětmi, y s dobytčím přebýwagi. Gedi syrowé koňské maso, a piji mléko koňské y krawské. Wypadagi nočního času na města a wesnice, a tudy Ruskej místo držící gsau welmi na ně pozornj, aby škod w městech Ruských nadělati nemohli. Někteří odíwagi se s zvířecými kůží, jinj s gelsauy haunj, a že mnoho žen magj, gsau proto tak rozmnožení. Přiznawagi se dilem k Nachowetowu wčení, a dilem gsau pohané. Gsagich zbraň gest palice, střela a lučistě.

Dne 15ho Dubna táhli sme okolo stogjicýho gezeru, genž slowe Jerawina, odtud zase hlubokými pustinami, kteréž nebyly tak obtížné jako před tím, ale Moğolové prowázeli nás ze wssch stran, pleniwše a paliwše napořád wsscho, a padlo tu opět 20 konj. Dne 3ho Máge přišli sme k gezeru Gseren, a magice tu dobrá passiwjstata pro dobytek, odpučinuli zde dwa dnj. Dne 5ho hnuli odtud, a na zeytřj wysšedše z těch broznych pustin, do města Plorbus sme se dostali. Z Plorbus táhli sme okolo množství wod, z nich neyslowutněgši gest řeka Argun, z kteréž počátek swůj bere řeka Amur, a teče do Atlantského moře. Do Kercynku dwogim noclehem
20ho

20ho Měse sine přišli, a gest poslední město
w Tauristě panstwj Ruských Čáarů. Ošali
sine tu osm ryhodnů, gedno proto, aby ho-
wádka odpočinula. Druhě: bychom potřeb-
ných konj kaupili. Obývá tu množstwj Bo-
záků, gsau syce bogownj, ale také laupežnj,
a strže swobodnj obchody, kterž wed u s
zwyřecými koži do Činy, gsau lidé možnj a
bohatj. W tom okolí widěli sme woly, gim
říkagi Bobody, ocas magj koňstj, a síst gim
wisela až k zemi. Dne 18ho Čerwence dwa
Kozáci list přinesli, geg zaslal na pa-a Wy-
slance wyslaný rychlý posel do Čjnestěho města
Klaunu, gménem Ondřej Burdyk. Tyž
posel w swém listu z Klaunu tuto zpráwu dá-
wal: „Klebylo mně powoleno do hlawnjho mě-
sta Petynku geti, nobrž podal sem list mjesto-
držicýmu w Klaunu, on ale w rychlosti po-
slal ho do téhož města. Čyř Čjnestě Kán
mage zpráwu o nassém přjjezdu, wyslal swě-
ho prwnjho komornjka, říkagi mu Udogeda,
do města Klaunu, aby wjtal y přigal na brat-
nících poselstwj welikého Ččara, a giž také
zde ho očekáwá, a má s sebau mnoho komon-
stwa. Brzy po geho přjjezdu do Klaunu byl
sem k němu wolán, a tážal se mne: Wjmiš,
proč to poselstwj k welikému Amolog? Kápo-
wi se beře? Y odpověděl sem strátka: že mi
známo nenj. Y tážal se dále: W gakém dů-
stogenstwj stogi ležat, čili Wyslanec při dwa-
ře Moskowském? Geli Moskownj: W g-
řch

tych řečech gest zběhlý? Aniž gednoho, aniž druhého nelze říci, řekl sem. Vledavý gest čas, gať v něho slaužim. Šádám wás Pane! měgte mne wymluwna, že wám po wůli slauz žiti nemohu.“ Bán aneb Chán gest welmi obyčegné gméno Tatarum. Tak se v nich gméz nugj Páni a Knjzata. Někteřj to slowo Bán wykládagj w latíně Imperator, t. g. Cysar.

Batjm přiborowiwšse sobě na cestu potřeby, a wzawšse s sebou 50 Rozáků k strážj z města Kereynku wysšl, potom táhl sme opět lesami, kdež nemálo tohů wodnjch bylo, přes které dosti nebezpečně sme přewezli, a howada bříšti musyla. Dne 3ho měsíce Serpna ostali sme v řeky Arğuny, kteráž dělj panstwj Ruské od Čjnestěho, a začíná se weliká Tartárye, postawiwšse swých stání; podrželo nás tu welmi weselé a rozkossné pohleděnj na tu řeku, a požíwánj pohodlného powětřj. Nebo wyprawiti se nemůže, gať tehdaž libé a mjrné bylo pod nebem powětřj. Odtud pan Wyslanec opět wyslal rychlého posla do Moskwy, a gl něho do města Klaunu, aby tam požádal přjpreže, neboť strze tyro paussie těžkými wozy nelze přegert. Od toho místa bylo taženj gaťž takž pohodlné, ač předce onde onde dosti měli y zkusyli nepřiležitosti, o čemž byloby mnoho co psati. Toho ale nelze pominauti, že mšl, kdež sme ostali, aneb přenocowali, čisnili sobě krasochwjl w honěnj zwěře, a bylo
gi

gi takové množství, až šine do rukou sobě
gi nabáňit, v čase rukama lapati mohli,
ač se ne gednau stalo, že nočního času přicház-
zela mezy nasse debyřtata gafo rissi beráňkové,
neywjce ale dannelsü a srencü. Dne 18ho po-
dlé řeky Dnary portala nás Karawána Ruských
kupců, táhnauce z Čjny zpět. Při té Kara-
wáně bylo 150 mužů, wjce nežli 200 s bo-
žim naložených welblaudů, vozů ale a konj
žádnych, z přičin wýsse podotknutých. V por-
tali nás kupcowé s wýborným Čjnestým náč-
pogem, an wlastnjm wyslowenjm wúbec slo-
we Žee, a chutnalo nám nad malwazy, neb
wstawicné pitj wody giž se nám offliwilo.
Na zepřtj rožchnawosse se s nimi, táhli sme
spanilými wrchami, z nich se preyssej řeka Jal-
ka. Dne 31ho wrátil se z Kaunu rychlý po-
sel Ondřej Kurdykof, přinesa tu samau zpráv-
wu, gažž nás byli kupcowé v řeky Dnary
sprawili, že wyslaný Adogeda z města Pekyn-
ku, w městě Kaunu s žádostí nás očekáwá.
To gesset mluwé, tuž gedě z Kaunu rychlý
posel gtný, aby ohledal zdrowj celého poselstwj.
A když nalezl, že celé poselstwj dobrého zdra-
wj požíwá, rychle vhnul odend přet. Nad
to dne prwnjho žáti požádaná přjprež přitá-
hla, a přitom zasláno bylo panu Wyslancy,
10 owců, něco reyže, a rthanych trůpek w
dostarku.

Kapitola pátá.

O tažení do země Čjineské. Adogeda gebe proti poselství, a má ho v veliké poctivosti. O zvířatech, též o Čjineských Pedagogách, neboli chrámích. O slavnostech v Čjineské, a t. d.

Čedý dne 2ho měsíce Čárij přigdeme k skalnatým vrchům, kdež 40 Čjineských Baraulů (žoldnérů) na stráž stálo. Tito Baraulové ležj podtagi na vrších v skalnaté střešši, tak že gich widěti není, až se k tomu místu přigde. Stogi pak tu proto, aby mistrdržjceho rychle o tom spravili, kdykoli widj, že cizozemské Barawány táhnau do Čjiny. Na sto honů odtud stogi kolem mnoho wesnic, na polích widěli sme plno pohanky, gabel, tabáku y rozličných zelin. Obywatelé slowau Turğutssowé, a gsau pohané, od nich sme kaupili polního waření y zelin. Odtud táhli sme opět strze pausst, a dne 10ho téhož vzjime velikau wesnicy Sutýkar, ku kteréž vpřjmo sme se brali. Tuť gde proti nám s 30ti muži cysářský komorník, genž slowe po Čjinesku Adogeda, w krásném pořádku, wjtal nás vctiwě, pak wedl do swého stánu, an stál podlé té wesnice, a podlé toho stánu stálo ještě wice. A když sme malíčko poseděli, podával nám w mljce wařeného Čee, také rozličných pochraudek, (konfektů) y pamlsků.

To

To mléko bylo sama mlezywa, latinjcy gménugi ho Colostrum. Po té prowázal nás do našeho přibytí, gegž nám w té wesnicy byli připrawili. Dne 13tého pozwal nás Adogeda na hostinu. Před stolowáním rozmlawalo se podle slumocniška rozdielné. Mlezygíným tázal se pána Wyssance, dlanholi gest na cestě? Půl druhého léta téměř minulo, odpověděl. Potom dotazowal se na geho gméno a přigménj. Gménugi se, řekl, Eleázar Isbrand. Wida pak, že na nás vptěnjma očima hledj, počal pan Wyssanec wyprawowati, k doby z nás který byl. Zatjm na křytém stole stála gjdla rozdělená na misách pro pana Wyssance a Adogedu. My ale sedjice něco nižegj, každému dána byla mjsa s wepřowým a škopowým masem naplněná. Potom přinesli gakausy poljwku zmjchanau pffeničnau maukau, a wšak ta nechutná huspénina nechtěla nám chutnati, ač sme se nemálo k tomu nutili. To widauce dwa pjsaři Adogedowy, pomohli nám od nj, wyčistiwše mjsy až do dna s takowau čerstwostí, že sme se podiwili. Mlaji pak čjnestowé mjsko nožů a widliček welmi tenké, asy z pjdí dlanhé hůlky z dřewa černého aneb z kosti slonové, na špičce s stříbrem neb zlatem okowané, a tjm nástrogem tak ochorně gjdla do huby ženau, že přitom ani prstu nesmočj. Když mjsy z stolu odnesli, přinesli Adogedowi na dwau stříbrných stálků kořalku, geden šálek Adogeda podal panu Wyssanc

slancey, a druhý sobě nechal, nám ale dana byla foťálka na porculánových šálkách, a musyli sme do čísta vyprázniiti. Posledně předložili rozličných lahůdek a pochoutek.

Dne 14tého pan Wyssanec počtl zase Adogedu hostinau. Viděli sme, že Činesrowe nášemu vjíwání krmi také neméně se diwili, nežli my gegich. Po obědě gednalo se, mnoholibychom wozů až do města Pekyntu měli potreby. Pak bylo ustanoweno, aby se denně dávaly panu Wyssance dvě owce, nám denně gedna, dvěma nižším osobám gedna, giným třem a čtyřem gedna, kožákům a pachozlíkům pětím gedna, a mjrka rchanych krůpek, nám ale místo krůpek mjrka Tée. Y byli sme z toho wděčni, jen toliko po chlebě se nám steyšťalo, nebo Činesrowé, a téměř wessšteren národ Azjatycký o chlebu newi nic. Potom pan Wyssanec Adogedowi obětował darem 10 sobolů, 50 popelíc, zrcadlo s pozlaceným rámem, a giných kunkowného díla wěcy wíce. Za toho času několiho nás odebralo se do města Ktaunu; ležj od té wesshice asy půl druhé hodiny cesty, gest lidnaté y woli obhražené. Obywatele wěři, že nad noc y panuge dábel, a odtud to pocházj, že mu čini nocního času poctu, a přitom fíjci a buzlátagi, až gednomu wzhůru wlasj wstáwagi. Také handlugi obywatele Ktaunští o welblauz
dy

dy a s tabákem, a pro swau dobrotn vůbec známý gest, gegž Ějnesrowé gmenugj Schar.

A když vgednaná připřež přišla, gmez nowitě na den swatého Michala hnuli odrud. Pro každou znamenitégssi osobu byl vůz spřežen dvěma woly, a kůň k gždě. Ostatnj geli na pěti y šesti wozých; ale težých wozů prowázeli strážnj gdauce z předu y z zadu. Opět táhli sme welikými pustinami, a kdež sme nocowali, giž tu stálo množstwí baub pro nás připrawených. W každé baude byl Proslar, (pacholjč služebný) kuchynské nádobj, bromady leyn suchých welblaudowých, tež y chamradj, a přitom nám watili. Rannjho času pan Adogeda, gda podle nás, pocitil přednj osoby težož poselstwí s nápojem Čee, a chutnalo nám wyborně. To pak tu pocitil wosti Ějnesřum budjž řečeno, že k cyžým lidem uctiwě se magj, a člnj jim služby echorné y lastawé. Dne 15tého Řigna ostali sme podle řeky Kasmury, kteráž wpadá do řeky Klawny, a bylo tu čerstwé y libé wody bogznošt. Y naplniwosse nj množstwí láhwic, přigdeme 19ho težož mezy města zborená, kteráž měl weliký Alexander w tječeninj a rům obráziti. Z obau stran stálo mistrně wypracowaných z mramoru soch, oblaufů, a pilstů klenutých, na nichž se některá znamenij nápsřuw nacházela, ale tať otlučená a ohlodená, že se čjsti nemohla. Vyřeli tež kufstownjch slaupů,

wěži, na kterýchž bez počtu zwonečků wiselo,
a když wětrem se pohybugi, libě zni a hrabi.
Také w tom okolí bylo množstwí gelenů, za-
giců nehrabě welkých, východných polních
křat, (bažantů) a owcy až ku podiwů.
Místem 300, y 500 kusů w gednom haufu
běželo před námi tak rychle, že nelze říci.
Gsauf pak welmi tučný a wážný, ocas za se-
bou wlekau, a ten tři, čtyři, a někdy osm y
deset liber wážj, což sowa kdož wvěti. Wssak
proto což pissi, neklamau. Potom asy tři
dru cesty geli sme cestau skalnatau, kdež koleni
a koleni spicaté stály wzhůru strni, a drži se
tu množstwí Tygrů a Kysů, není gisto samo-
znému z cesty zde se vhnauti, nechceli od té
litě zwěte býti rozšápán. Odtud přišli sme
do města, neyprwé wssak k němu musyli vz-
kau cestau přes příkrý a odporný wrch geti,
po Kustu slowe to město Kora Katon, a tu
nám potrawa byla zminěna, -dostawisse místo
owčjho masa wepřowé. Prasata čjnestá gsauf
welmi hrubá, magj wysutá břicha, že se gim
po zemi wlekau.

Dne 27ho Řigna přigeli sme k oně slo-
wutné we swětě zdi ějnostě, ana gest čtyři
sta německých mil dlahá, osm sáhů hlustá, a
deset sáhů wysoká, na niž osm osob podle se-
be wolně geti můžc. Tuto zed wystawěti dal
Ějnostý Ćysař, gménem Ćius, dvě stě pa-
desáte let před Krystowým narozenjm w pět
lét

létch přes nevyšší hory, stály, rozedliny a
vdolí, aby Azyatský Tataři do zemi jeho ne-
přátelských vpádů činit nemohli. Tato
sloužitná y podívení hodná zed, již Čine-
strowé Vanliching gmenugi, obmezuge k půlno-
ční straně třetí díl skoro Činešského cysářství, a
vstahuge se od řeky Yalo, až k řece Hoance,
a mnoho wod s Činy pod ní teče. Také na
ní stoji mnoho perných bassů, wnitř y zes-
wnitř pernosti, kdež více nežli 1000 Barau-
lů stráž drží. Prawí Činestrowé, že na to
stavení veliké stály w celosti kamene wysfaz-
ny byly, a celá pískitá pustina do wápná se
spotřebowala. Tyž Cysar Čius mnohá gestře
perná stavení dal wystawěti a wedl wálky
veliké a pamětiwé. Gestře, gažžto máló-
mocný wladař, podmanil sobě relau Činu,
porazym na hlavu okolní Tatary s wogštěm
300,000 mužů silným, a tak smocnil se wšer-
ho panstwí Tatari. Pro tuž příčinu tuto zed
wystawil, aby před Tatary hágil swých zemí,
ač se předce časem stalo, že Tataři přelezance
onde onde tuto zed, nemalých sřod w zemích
včinitli. Čius gest půwodce kmene Činešského,
neboli Synesšského w 22 roce swého panowání
a 215 před Krystowým narozením. Y wedli
nás sřez první bránu, odtud opět okrauhlým
klenutím do druhé brány, a potom wysšedše
mezy zdmi wespadem, geli sine na lewo, a
přišli do města Balġanu, ležj asy sto honů od
tého zdt. Zběhlo se lidu w velikých haufech,
hu

hudebníky na rozličný nástroje hravše, píšťav-
vše v bubnovavše, však byla to hudba
smutná a všim odporná; tu položili se hospo-
dau nad předměstí. Na večer večereli sme v
Udoğady, a při té večeri legkliři divadla
promozovali, kteří z hlawního města Pekyn-
ku sem přišli. A podobných divadel měli sme
v ostatních městech více, genž se ku počtivosti
našeho poselstwj dala. Dne 28ho přigeli sme
do města Kunguru, a tu nás potká veliký zá-
stup lidu, geg předcházeli zpěvácy a hudební-
cy, v prostředku nesli dvě modly. V tážeme
se, kamby ten zástup spíchal: odpověděli, že
do chrámu, aby bohům obětowali. Gest pak
hodno připamatowati, že velké množství Pe-
dağoh, aneb modloslužebných chrámů v Číně
se nalézá, ne jen v městech a wesních, ale
y na sylnících a příkrých wessích, kamž sotwa
přístup býti můž. Podlé města Kanguotu we-
dli nás do gedného chrámu, a tu wídjme z
kamene wytesanan modlu, asy osm sáhů wy-
sokau, magice 700 rukau, a slaula Bohyně
vměnj. Vžteli sme také gestě ginau, z ge-
gi očíh sssily ohnivě gistry, okolo hlavy
točilo se kolo zlaté jako slunce, držela w ruce
královstau berlu, a říkali gi Ladon, t. g.
Bůh wálky, kolem okolo stálo bubnů počet
mnohý, rystunků a zbroje těž, a kteří tu byli,
pálili wonné věci, cymbály a hrkawlami bři-
zagic. Však kdybych měl popsat, gařch
obyčejů a powyřů Čjnestrowé tu tropili, bylo-
by

by příliš obdylně. Dne 30ho Řigna přigeli
do města Tunro, a gdauce po polích widěli
mnoho bylin a porostlin, zvláště reyže, že
100 liber za šest kreycarů kaupti se můžc.
De 2ho Listopadu přigeli sme do welikého
předměstj podlé hlawniho města Pekyntu, a
a položiwše zde hospodau, k zeytřegssimu přj-
jezdu do téhož města se hotowili.

Kapitola šestá.

D příjezdu do hlavního města. Potom na palác Amologda Kána. D vykonáných tam obřadů, pak o veliké počtě tohoto poselství. Amologda Kán slawj den narození. Něco o Jezuitůch. Též co se toho času dělo.

Na zeytřj totiž dne třetího měsíce Listopadu, gedeme w pěkném pořádku, na způsob wychodných kragin Barawány, do města dáwno winšowaného Pekynfu. Ruddy sme geli, stálo y zbíhalo se množství lidu, a to byla příčina, že prach ze země wzbůru se snášegjcy w raskowý chumel se obrátil, že sme sorwa prohlédnauti mohli. Y položili se hespodau w horě spodě cyzých wyslancůw, nebo i legátů. Dne 12tého přigda Aldogeda, pánu Wyslancy oznámil, by se připravil, že na zeytřj list sobě swěřený s plnomocenstwjm odewzdati má, a proň 50 konj wysláno bude. Dne tedy 14horehož měsíce geli sme na cysářský palác w následugjcm pořádku. Předně táhli Baraulowé, za nimi geli Espárowé, (gezdcy) pak několiko Tartarů, (vřednjků) na konjch wzdle gedneho každého přednosti s drabými prazporcy, gich následowalo 15 na konjch wznesse nęssich Bozáků, nesauce dary velikého Čáara, po nich Russij kupcowé, gakožto komonstwů poselstw, pak Russj kupec w osobě hofmistra,

per

potom poselstwj sekretár, (tcyný pjsař) ryz
tjř z Drahowa, a pan Wyflanec v prostřed
dwan Adogedu, za nim we wozyřch služebnjc
a pacholjcy, posledně Špárowé tento průwod
zawjrali. Přissedše před palác, an gest wel-
mi drahého stawenj, mage dylky asy 4 hodiny
cesty, wssickni sme s konjch slezli, a šli tam
pěšty. Šdauce štrz dlahau bránu, přigde-
me na mjssto prostranné, dláženě mramorem.
Odrud gdeme na krásný most kamenný, kolem
stála zed spulj člověka, a na nj byly kunšto-
wnj figury, aneb wyobrazenj vdatnýřch mužů
z obau stran. Po té opět gdeme druhau y
třetj bránau, při každě leželo zbroge množ-
stwj, pař wgdeme na syň se čtyřmceřma
pozlacenými slaupy ozdobenau; odrud wšroć-
me do swětnice (sálu) tu stáli zlatem wyklá-
danj stolowé, a sedadel na podlaže draze wy-
kládané damasskowých kolem. Tu welj Ado-
geda panu Wyflancy, aby maličko poodpoč-
nul. Ka gednau slyšsana byla rána, gařož z
hrubého děla, otwjrá se weliká zlatá mříž, a
přicházegj čtyři neywyššj dwořané do swě-
tnice, totjž: Dorgamba, Aogamba, Alligam-
ba a Adoganda. Prwnj wedl slowo kráče,
a wezma list welikého čáara od pana Wyflanc-
ce, nesl ho k Bánowi, an seděl za mřížj na
stolicy welmi nižkě, šorwa gedně noby zwyššj
od země. Ta byla posílana minchými a melni-
dráhými čalauny a polštáři, náramně w tpo-
ným a bystrým mštruwštým džlem šrogenými.

Pos

Potom bywšse k němu wwezení, ochotnau zwáři wzhledl na nás: a polibiwšse ruku geho, k druhé stěně naproti němu zpátkem wzdli nás, tak abychom k němu hřbetu svého neobraceli. A tu teprwa Adogeda přigal dazry, a položil na gedem stůl v prostřed stogjicy. Když Dorgamba ad Bána přišel, podal ruky panu Wysslancy práwě: že odpověd náš sledowati bude, galž mile list Čáarůw na čisněšty gazyk se wyloží. Po té přednesl, co weliký Bán panu Wysslancy s Komonstwem řáž: dodenně na strawu dáti řázal, totiž: panu Wysslancy dvě owce, gednu husu, tři polní kuřata, čtyry ryby, mizu mauly, tolik reyzce, dvě libry másla, dvě misky Čee, soly, a dwa džbáný Tarasu. (Taras gest sladký nápoj nad wino sylněgšj) Ostatním wyřázaná strawa zůstává, toliko znamenitěgšjim osobám přidá se anjra Čee, a džbán Tarasu. Potom bywšse od tud wedení prowázeli nás w tom pořádku do našeho přibytku. A sy po čtyrech hodinách přigde k nám Adogeda, přinesa tuto zpráwu, žeby weliká radost byla při dworě z přečtěného listu Čáarowa. Na zpetíj pan Wysslanec s swými wzáctněgšimi aby se odebral na palác k obědu, proň opět koně přigdan. Nestala se tato zwláštňj milost gessťe žádnému Wysslancy, doložil Adogeda, aby po odwedení listu svého pána, k stolowánj pozwán byl.

Když

Když kone přišli, geli sme na palác, bywše wedeni tak, gakož wyše řečeno. Po malé chwili stio neywyšší dwořané přišli, prawše se na zdrowj welikého Čáara. Potom táž se Dorganiba pana Wyslance, takéli mluwj latinsky? On ale vkázal na rytíře z Draehowa, pak též Dorganiba nasse gména do knizhy napsal, a odešl. Odtud opět nás wedli přes most mramorowy, a přigdeme strz mnohá podlauby z samého mramoru do welikého sálu, od zlata, stříbra, od lazauru welmi bohatě ozdobeného, že gest sotwa sy pomysliti. W prawo opět stál krásný palác, a tu obýwala manželka Kánowa a ženy. Wedlé toho paláce gest střepnice gako les, plná vřlechtlých střepiw y ptáctwa, a gest obražena welikými zdmi a pewnými wěžemi, též hlubokými přízřepj wodau naplněnými.

Wšedše do toho sálu, tuť sedj Kaň na slonowém a welmi stkwostném trůnu, mage noby křížem složený, a okolo sebe dwořanů weliký počet. Y sloniwše swých hlaw proti němu až k zemi, několik kročegů dále sme pozstaupili. Potom přišli dwa Jezuité, a první počal na nás mluwiti latinským gazytem, ger muž rytíř z Draehowa odpowěděl. Také druhý mluwil na pana Wyslance wlastý, on pak odpowjdal, nač se ho byl tážal. Mezj tím fryli se stolowé, a bylo gich přes sto, poněwadž podlé Činešského obyčege, každý má při stolowánj

wánj stůl pro sebe. Padesáte zlatých mis,
a tolik stříbrných postavilo se na stůl, a por-
culánových mnohém více.

Amologda Kán pod oponau, kteráž na
stůl stinila, za stolem seděl, pan Wyslanec se-
děl níže proti němu, nevyšší dworáné podle
něho, my něco níže, a jiní kolem a kolem.
Když Kán začal gísti, všickni skloniwše hlav
swých, gedli též. Trwalo stolowánj skoro tři
hodiny, při kterémž weselé hry se hrály, ob-
weselugice nás kratochwilemi. Po stole dali
nám Čee w mljce wařeném, a sálek dobré pálen-
ky. Mage pak Kán odtud se bráti, Adogeda
wedl nás malíčko na gedno místo, toho wšak
newjme, proč to učinil. Ždali abychom naň
nepatřili, čili podle obyčeje, čili co giného
myslí. Kán byl Tatar, obličej pozlautlého,
wážnosti y wšeho složenj těla, té welikosti
Cýsařstwj dobře hodného, mage stárij swého
45 let. Po malé chwíli přišel opět k nám
Dorgamba, a ráže se pana Wyslance, wli,
proč Jezuitům před třemi léty, gdaucým strz
zem Moskenstau do Činy, swobodného prů-
chodu se nepropuščilo? A když řekl, že nemá
toho žádné známosti, odesel, a nás Adoge-
dowé prowázeli do nasseho přibytku.

Dne 17ho Listopádu nawššiwil Dorgam-
ba pana Wyslance, a přišlo s nim několik
dworánů též do přibytku geho. Po malickém
soz

rozmlauwání pan Wyllanec obětował mu darem
několik zrcadel s pozlacenými rámi, hodin,
krystalových šlenic, tři anglický psy, jedného
loweckého, pak sobolů, lišek, popelíc nemalý
počet. Dne 18ho byla nám poslána jídla z
cýsařské kuchyně, totiž: vařená husa, kuřata,
weyce, maso rozdílné, gabika, brozně, a cu-
frowých pochrudek hognost. Dne 7ho Pro-
synce přišel Asšamba k panu Wyllancy, a
zwal ho opět s vzácnějším komonstwem na
cýsařský palác, kdež veliká slavnost držeti se
bude. Y byl to den narození velikého Bána,
na kterýž Čjnestrowé mnoho drží, a takto ho
slawili.

Neyprwé, přišedše my na palác, wedeni
byli ginau cestau, a w kročiwšse na prostrannau
sýň, leželo tu množství bubnů a senstů, w
kterých páni Čjnestři se nosý. Pak přigdeme
na sál okrasy newyslowitedlné, a bylo tu pan-
stwa počet veliký w strowaucým a blystjícím
se oděwu z wsseligalých barew, wssěcko se třpy-
tjlo od zlata, stříbra, šarlatu, aksamitu a hed-
wábí; okolo pak trůnu Bánowého stáli Barau-
lowé s pískami a halapartnami. Po půl hodin-
ě dalo se znamení jako z hrubého děla, a
wssěchni wzběru byli. W tom gde Bán w-
rausše práwě králowským, a w slawné mage-
statnosti své, a sedne na trůn, a tu třikráte
blaw svých až k zemi šlonili wssěchni, také
přitom lby zwůl zwonečků a cymbálů slýšán
byl.

byl. Po té geden čel něco z kníhy, a trwalo to asy hodinu. Nad to počala huda zniti, a třikráte tlauklo se na bubny, a tolikráte opět hlav svých ku počtivosti na trůnu sedjícího sklonili. Potom následowaly hry weselé, a slaužilo se s wyborným Téem a mnohými lahudkami. Panu Wyslancy Bán obětował z ruky své na zlatém ssátku Téee, nám pak některj páni geg podáwali. Když Bán bral se přeč, opět hřmot bubnů a střelby byl weliký, také přitom poklonowasse se wšickni až k zemi. S welikau rozkoffj diwali sme se na páni, když se od tud domu wraceli, gedni na konjch netoz li to náramné pěkných a wyborných, ale také krásně ozdobených a wycizených. Gestě patřili sme na wybornost toho slawenj králowstého, widjme k nemalému podiwenj, kerák hrubý slon spřežený w wozyku táhne trůn Cysařůw, za ním šlo hudebářů a zpěwáků asy padesáte, wstawičně na zdrowj welikého Bána písne zpjwawasse. Také toho dne byli sme w cysařském diwadle, a byla hra znamenitá, gafož rčebas w Ewropě při králowských dworjch se držj.

Dne 18ho stolowali sme v prwnjho dworčejna Dorgamby. Mjezy gljnými podiwnými způsobami widěli y to, že stogjcy pachole podle Dorgamby, do slaměného kossičku chývalo geho sliny a weypliwly. Pak wřazowali nám w cysařské oboce welikého Ryfa a Tyğra, kerjž diwlofšj wšická diwofá zwřřata předci. Dne 6ho

6ho měsíce ledna 1694. opět sme dostali gřdla z cysářské kuchyně, a dne 16ho též. Dne 27ho geli sme do nového města k Jezuitům, a bylo gich tu osm. Ohledali tu kostel krásného stavení, warhany dobře spořádaný a podle stogicý wěž, na nj hodiny a zwonečků mnozství, a pozůstali sme v nich až do večera. Za toho času byl tu wrchním Pater Grimaldi, muž wážný a Bánowi milý, také tu byl gistý Pater Zalezský, a ten mluwil čestý s rytířem z Drahowa, oba měli z toho radost newyslowitrednau. Pak wyprawowal geden druhému žiwota swého příběhy, a též Pater Zalezský darowal rytíři w lasině wypsánj země čjnesté pod tjm tytulem: Tractatus de christiana Expeditione apud Sinas, kterěž w frátčosti wvádjm w kapitle sedmé.

Dne 4ho Duora pozwal Dorgamba pana Wyssance na hrad, genž slowe Prigola, a tu gemu oznámil, že wněkolikasy dnech, galž žádal, odtud propustěn bude. Dne 15ho wedení byli na palác, a přisědse před welikého Bána, anžál za mříži, činili mu hlubokau poklonu y děkowánj z wšech milostj obdrženyh, a potom w sále s rěmi neywyššimi dwočenjmi stolowali. Po stole wedli nás do giné swětnice, a tu rěmiso dary obdaření byli, totižto: Panu Wyssancy bylo darem dáno, swarný Ůč, aneb Synise stkwostným sedlem a stříbrnau vyzdau. Čjnestá čepice s hedwábným

stapě

třapcem, damasskowský kóžich na štrů zlatem
prokáwaný a s beránkami podšiti. Drahý
pás, na němž wiselo někliko čineských nožů,
šátků a tabakowských měšců. Pár kóžených
bot, hedbáwných punčoch, štučka černého atlasu,
a čineského ludánu (bobotý cay?) a kus
altinu, t. g., zlaté mince. Znamenítejší oso-
by dostaly čineskau čepice s červeným hedbáwným
třapcem, damasskowský kóžich s beránkami,
také pás těmi věcmi, pár bot a punčochy,
štučku atlasu a ludánu, pak kus altinu stříbrné
mince. Kozáci a ostatní obdrželi čepice,
boty, štučku atlasu a ludánu a několik stříbrných.
Dne 18ho Dorgamba na bradě výššegmén-
waném odwedl panu Wyslancy list na
welikého Čáara w zlatohlaw obwinutý a zape-
četěný, a přednesl, že na zeytřj přjprěž konj
a potřebných wozů we dworě Wyslancůw po-
hotowě bude. A tuž rozlaučiwšše se, wzali
lastawě od sebe odpusťtění.

Scapi

Kapitola sedmá.

Wypisuge weliké a mocné královstwj Čjinese. Póloženi fragin, zvláště hlawnjho města Pekynku. Náboženstwj Čjinesů, obyčejů a powáh. Těž giné wěcn paměti hodné.

Čjina, aneb Chyna, Syna, Syam, gest mocné a weliké královstwj w Azji. Tataři gménugi Čjnu Katay, a gini národowé wysoká Azye. Čjinstrowé gménugi gi dwogim wyslowenjm, gako Chungohoa, t. g., prostředek swěta, a Chunque, t. g., prostředek rasy té zahrady, domnjwagjce se, žeby byl obor swěta čtwerhraný, v prostřed něho státi má Čjina. Toto celé královstwj obsahuge w dylce 330, a w šířce 450 německých mil, a rozděleno gest na patnácte fragin, ač půlostrow Borea, a frag tak řečený Leotung, počítá se též za dvě fraginy. Za panowánj Čysaře Kuca léta 2254 před Krystowým narozenjm, to královstwj mělo w půlnočnj straně toliko 12 fragin. Po čase připadla k němu polednj strana, tak že nynj obsahuge w sobě dewatenácte fragin. A když léta 3000 před Krystowým narozenjm tyto fraginy činily královstwj gedno, bylo rozděleno na díl půlnočnj a polednj, a děl je hranicemi weliká woda Kyang, Čjinstrowé nazýwagi gi dcerau welikého moře Atlanstého. Královstwj to gest prawnostmi gednát přitroze-
ny.

nynt, gednát lidſkau rukau welmi vpereněno a obmezeno. K wychodu má wyſoké hory Tyebenſké a paufftē, a pro nedostatek wod a potrawy nemohau wogſta nepřátelſtá ge proz ráhnauti. K půlnocy ſtogj ona ſlowutná zed, ana ſe za dítw ſwěta wáží. K polednj a záz padnj ſtraně leží wyſoké mořz na němž nemoz hau plawiti lodj wogenyſtē pro ſtrytē w moři ſpícatē ſtály, a pro dna piſcicá. Položenj země čineſtē nemá wſſudy ſtegnau země přiroz zenost. Půlnočnj djl geſt welmi ſtudený, a polednj přiliſ horký, proto ale předce welmi vrodná, nebo mjíti každorocně dwačcátē obilj s poli ſlijzegj a ſtromowj též dwačcátē owoce dáwa. Tatē má doſtatek wſſelikého zbožj, gaťo žezezo, ceyn, mēd, rrtut, zlato, ſtříbro, perle, magnet, a neylepſſj pijmo a porculán, zwlaſtē uohará geſt na hedbawy a wlnu. Pro množſtwj rozkoſſných ſadů, zahrád, obor, zwlaſtēniých wod a podzemſtých wodnjch průchoz dū, y přirozené dobroty, právem ſe za zemſtý rág považowati může. Počítá ſe w něm měst welikých 490, proſtřednjch 1240, a malých 2357, mímno weſnic a ſydel paňſtých.

Slawnj měſto Petynk, kdež Čyſat ſwě ſydlo má, mímno měſto Bankynğ, geſt w ſwěz tē neywětſſj, gehož dylka činj ſeſt ntjl nēmez cých, pewnými zdmi obraženē a welmi lidz natē, nebo obywatelů má tu byti ſeſt millionu. Před čas ſlawlo Kunce, potom Gambalo, nynj

ni ale od Frage beře to gméno Pekyně, a leží od Čjnecké zdi 12 mil německých. Léta 1404. za panování Císáře Taygunga nabylo veliké slávy a vznešenosti, a iž Císar z města Kian-kyngu stolicy Královstau sem přenesl, na dvě města rozdělil, a s předměstími rozšířil. Z těchto předměstí gde se přes krásný mosty do města s 50ti bránami, každá brána vynáší dylky půl hodiny cesty, na nich pevné bastij stogj, a zbroje leží kolem a kolem, gačoby nepřítel za zdmi stál. V prostřed města stogj velmi vysoká, zeleného, červeného a žlutého porculánu způsobená věž, kolem okolo má deset pawlačí s zeleným přístřeškem, a na každém francy wssj množství stříbrných zvoncůků, kteří hnutím prudčího wychru libě hrají. Swrsek té věže krásní veliké granatové gazbko na způsob mačowice s ryžého zlata, ač podle mého zdání mělaby ta věže spíše šnekem, nežli věž nazvána býti, pro udělané w ní stupně, po nichž se wnitřku až k wrchu jíti může. Klic sem newiděl pod sluncem nad tuto věž kunstownějšiho. A wssak nadherná staro-wenij panstých y městských domů, paláců, zwlášť královského, gačoz y věži od 148 městst, neboli Pedagog, působí témuž městu velmi velikau okrasu, o čemžby bylo mnoho co psáti. Nechybugi tedy oni, kteří píší, že město Pekyně pro množství obywatelů slowemrawenjšťe, pro krásu stawení diw swěta, pro bohatstwj okolek země, pro umění stola-
mu-

mudrcowj, a pro swau welikost a wybornost
Králowna měst swěta. To pak gest welmi
podiwno y obzjžno, že vlice a ryncy negsau
dlažení, odend to pocházj, že obywarclé času
letnjho, pro prách zbůru se nesaucýho, na
vlicých slagiře přes obličeg nosý, a času desstjz
wěho pro bláto weliké nepohodlj magj. Pro-
tož na vlicých a na přjcnách cestách stogi mnoho
konj, a l gždě ge nagjmagj; welicý pánt
nosý se w senfrách, ginj wozegj, se na talawastách
(na wozýku o gednom kole) gež předcházegj
služebnjcy, a pacholcy za nimi koně wedau.
Klaproti tomu obecné cesty gsau dlážený čtwer-
hrany a kamenem, pahrbkové a skalné rozsed-
liny snjžený, vdolj a dolj zwýsseni, na nichž
stogi possýřstý domowé deset mlj cesty od sebe,
aby tjm rychlegj neywyššj rozkazowé rychle po
celém králowstwj známi byli. Na takowý způ-
sob vzřjš w kragjch množstwj krčem, a obec-
ných kuchtin pro přjchozý státi, aby wššudy mohli
se položit a poslaужenu býti,

Gato ale ku pocitowosti Čjnestřům řjcy se
může, že l cyzým přjchozým na hranicých vcti-
wě se magj; tak y nelze to přjti, že Čjnestro-
wé dáwno gřj w rozličných vměnj prospimali.
Až po dnes spatřjš w znamenitěgšich městech
školj, kdej se mládež w vměnj mudřece Konz-
fucsa cwjčj. W cysárské hwězdárně každau
noc pět Matematyků běhu nebesťeho powažu-
ge, na ráno o tom zprávce Matematyký spra-
wus

wugi, a ten opět Cýsaři o wšsem wědomi dá-
wá. K neywěššim hodnostem přicházegi gen-
toliko počestnj a w umění zběhlj lidé, pročez y
prošty lid dychti po umění, aby k hodnostem
přišel. Hodnosti pať a vlády sám Kán roz-
dává, a w tom nepatři ani na bohatstwj a
zbožj, ani na domělau starožitnost rodu, aneb
na saud wěššijho počtu: ale samé hodnosti, oso-
by, zaslažení a služeb považuge, zření mage
na gednoho každěho mrawy, powahy a bytnost
wtipn. Každý sám swěho rodu, swěho štěstj,
swé sláwy a důstogenstwj gest podle wůle swé
twůrce a strůgce, a wšse to w rukau swých
má. Nesneyššlegi zagistě by se ctnost plodila
aneb rodila, a z rodičůw na syny přenášsela;
ale že předně dává se od neywěššijho, potom
střeze umění, a mnohau snáznost y pracy gi
nabývá. W gístých dnech shromažduge se
weliký hauf obywatelů na ryncých a vlicých,
a slyšj wětegně čtenj z knih, aneb bystoryckých
příběhů wyprawowání, a ten, kterýž slowo
wede, sedě w prostřed nich, mnohými dary
bývá obdarowán. W Čině netrpj obecněho
žebření ani zahálečůw, potulowání; gsauť gíž
gístj domowé, řdež se pracuge, a nemotorným
dává se wyžiwenj.

Wšsecky osoby pohlawj žensčěho gsau ma-
lé postawy, a rodu znamenitégššijho magi no-
by malé a welmi aulé, a to wáží za tu ney-
wěššj okrasu těla, protož také hned w dětin-
stwj

stoj swém nohy plenkami a točenicemi obwt-
nugi a pewně obtrahugi, a wssak pro slabost
nob sorma chodj. tšesau welmi pěkný oděw,
gegich pokora a stud, mými zdánjm, nemalé
chwały hodná gest. U prorož, ženšťa, kteráž-
by gen toliko nahau nobu wšázala, aneb holau
rukau od mužského něco wzala, gačož y s od-
feytau twáři naň wssatečně pobléděla, trati
počestnost, a nemluwj o nj nic dobrého. Ta-
ké žijďka wdowa w druhé manželstwj wstaupiž
ona drží se tohoto wyrčeni: gačo, pry, slu-
žebník nemůže dwěma pánům slaužit, tak po-
čestná matrona nemůže dwau mužů poznati.
Belená barwa gest gím neymilegšši a nčywáz-
etněgšši barwa ale modrá gest znameni smut-
ku. Čjnestowé magj řidké brady a krátě, a
sepro rostau gím w statčým wěku; Bonetty
(flobauky) nosy ofrauplé gen wčeni čtwerhran-
ně, pletené z žin kóněšch. Bonečně Čjnestowé
gšau dlaubého wěku, tak že vžijš mezy
nimi řmetra, a statenu wěku sto a padesátého,
y dwau stěho.

Co se dotýče náboženstwj, wčššim dílem
gest pohanské, wygmesšli několiko Tatarů,
kterj přiznawagi se k wčeni mahometanskému.
Gegich Boncowé (pohansstj Popowé) nesau
na ramenách pentle z korálůw, a neywyššj
šlowé Lama, gegž nosy na ramenách w stolicy
z kosti slonowšch. W Čjny neywjce panugi
uřj sekty, aneb rozdwogeni. Wčeni lidé drží
se

se včeni mudřece Konfucy, an se narodil
500 roku před Krystovým narozením w kraj-
ně Kancung, a w každém téměř městě ku po-
ctivosti jeho stoji Kaple. Někteří z nich ctí
syce gednoho Boha, ale nečiní mu žádné pocy,
jen toliko sám Cysař, gemuž w někdějším
rydečným městě Nankynku, o němž níže čísti
budeme, w slávnostním chrámu ročně gístě dary
oběruge. Jiní drží se sekty tak řečené Scie-
qua, a ti ctí dobré yzlé duchy: a kteří se drží
včeni mudřece Kanza, gsau modloslužbnicy.
Také někteří přiznáwagi se k náboženský křes-
ťanskému, a přičiněním Jezuitů, gakožto du-
chowních Wyslanců. Ale těch a takových
malický počet gest. První duchowní Wysla-
nec, an léta 1582 od stolice papežské do Činy
wyslán byl, byl Pater Riccius Jezuita, gegž
následował Nicolaus Trigautius, též Jezuita,
a byl tu žiw 30 let. Potom přišel Adam
Schall, rozený z Bolina v Reyna, muž w ma-
tematýckém umění welmi zběhlý, a tím umě-
ním takové přízně došel v Cysaře, že roku
1644 kázal Jezuitům w Pekynku obydlí na
způsob kláštera, y kostel wystawěti. Tyž Pa-
ter Schall byl w swém předsewzeteri tak šťastný,
že umínil Cysař nejen křesťanstwo w Čině wwe-
sti a rozmnožiti, ale y k náboženský křesťan-
skému přistaupiti. Roku 1661 Cysařowna wšes-
cko to umłowec wwedla, zwoláště když Pater
Schall umřel, a starý Cysař též, kterýž welmi
byl nákloněn křesťanům. A když Bón. Hi,
(gměs

(jméno Čínešských Císařů magi gatašy významenání, gašo v př., Kán Hi, významenává pokog. Kun Chy, šťastné panování. Tay Cin, velikau čistotu a t. d.) na císařskou stolici dosedl, a chtěl Čínešům kalendář do řádného pořádku vvesti, vydal Mandát, aby tři Jezuité, kteříby v matematickém umění dobře zbehli byli, do Číny se vypravili, a svobodně k císařskému dworu přišli, a tak se také stalo. Tito tři Jezuité šli Ferdinand Werbiest, rozený v Brabantu, Ludwik Bruglius, rozený v Sycylii, a Gabryel Magellanus, rozený v Portugalsku v městě Makao. Oni vymohli opět křesťanům novotné svobody v náboženství, a Císaře tak sobě získali, zvláště Pater Werbiest, že Císař, vezma před se roku 1682 cestu do východní a polední země Tatarské, geg za tovaryše cesty wyvolil. Vyzní o městě Kankynku v světě slavném něco připamatovati přísluší.

Kankynk město nejvěšší a nejslavnější, leží v krásné tak řečené Byangan, neboli Kankynk, gehož okrese, mimo předměstí, obsahuje v sobě 12 mil německých, a bývalo tu někdy sídlo Kánů a Císařů Čínešských. Protož spatřuje se tu palác císařský, asy na míle dlouhý, nad míru síklostného stavení, podle něho stojí ještě 240 paláců, množství Pedagog, a domů více než dvě třetě sto tisíc. Gen toliko vličných bran sto

se

se počítá, kteráž nočního času zavírají, a každá ta vltice má svého Ředitele a gsau nastrž dlažené s modrým čtverhraným kamenem. A poněwadž se tu neyslowůtnějsí kupectwí weče, tak kupectých domů vzrůst tu množstwí, na gednem každém stoji tabulka, na níž zlatými literami napsané jest kupce gmeno y zboží, a podle každého wísy na tyčce praporce, aby se obydlí každého kupce poznati a rozeznati mohlo. Podle toho města před časem nalézána byla tabulka mramorová, na ni byl wyryt kříž, a okolo byl nápis řečí Syrskau a Řeckau, z čehož tento vsudek činí Činští duchovní Wyslancy, že tu gedentráte náboženstwí křesťanské musylo býti. Bdyž o tom sprawen byl Cýsar, přikázal na tom místě chrám wystawěti, a w něm řečenau tabulku wečegně postawiti, do kteréhož chrámu ročně gístý dary z Pekynku posylá. A wšak dlauhoby bylo wyprawowati, kdybychom gessně o wšech křagích, a míst psáti měli, neboť není takměř křaginy, kdežby se cosy paměti hodného y podíwného ohledati nemohlo.

Kapitola osmá.

Wypsaní fragů; kolik kterých frag měst a městeček
w sobě obsahuje, a co w kterém paměti
hodného y podivného sme ohledali.

Politby fragů královstwj Čjnésté w sobě ob-
sahowalo, gíž gsme syce wyšše ponawrhli;
předce wšak widělo se býti za slusné y potřeb-
né, abychom také tuto powěděli, kolik w kter-
rém měst a městeček se počítá, co který paměti
hodného má, aby jim spíše welikost y zname-
nitosť téhož královstwj powážiti se mohla. Ný-
tedy začínáme od prwního a hlawního frage,
an flowe Pecheli aneb Pekynť, a má 8 welikých
a 135 malých měst, z nichž gest neyslawněgšij
a neyslownutněgšij město Pekynť, od něhož také
gměno běře. W gednom místě, Čjncstowé
říkagj mu Xante, dělagj wozyky s gedným
kolem, a když sylněgšij wjtr wěge, může se
na něm sem tam, gatkž se komu libj, bez do-
býcete wozyti; odtud pak pocházj to přísłowj:
že, pry, w Čjné wozykowé gen toliko powě-
tjim se pudj. W fragi tak řečeném Xansy
gest 5 měst welikých a 92 menšij, a wšady
ohledáš krásného porculánu množstwj, gehož
čistota a tenkost stla podobnosť má. Brag Xensy
obsahuje 8 měst wětšij a 107 menšij, a w
něm sme widěli plostonosých slepic gako mraven-
ci, gjmž místo pětj wolna roste, obywarele z nj
krum.

trumplowaně raucho dělaji. W fragi Xanz
tung počítá se 6 měst wesslich a 92 menssich.
Běžj gedna woda strze ten frag, kteráž slowe
Kryl, ta gest tak weliká jako která w swětě,
magjc rozličných ryb w dostatku, a k lowenj
gich magj gaky syho práka, an slowe Louva,
toho do wody na řetizku paussťegj a tu po-
diwu ryby lowj. Ten prák gest třikráte wě-
ssj nežli weyr, má hrdlo co swině, a na
hřbetu gakešy sedlo. Brag Sonán má 8 měst
a 100 městceček, a chrj tomu, že ležj v pro-
střed swěta, a nese takowé množstwj reýže,
že 100 liber za dwa české grosse muž se zde-
řaupiti. Brag Suchuen má 8 wesslich a 124
menssich měst. W hlawnim městě Chyngtu
stojj nádhernj palác cysarowa, podle něho tes-
če tak čistá woda, že se w nj co w zrcadle
každý widěti muž, a řjzagi gj perlowa. Te-
řaucy do nj poručkowé gsau barwy modré, a
obywatelé tau wodau winu na modro barwj.
Brag tak řecený Sugwang, gest nad mjr-
aurodný, a tudy slowe obylnjce Čjnestěho. Krá-
lowstwj, obsahuje 15 měst a 108 městceček.
Gest tu žab střepnatých aneb hlemegždů na
wodě až ku podiwu; zdá se, gakoby we wo-
dě špicaté stály stály, na gegich šřtřepinách
roste trawa y stromowj. Čjnestowé z řech
šřtřepin dělaji nádobj k pitj, zlatem neb střj-
brem ge obdělawagi, a potom z nich jako z
kostlkůw pigj. W fragi Bžánstěm rybářj lo-
wili rybu, byla jako krokodyl, a pláče jako

dstě; když se z nj tuž zapálj, není k vhašení,
nachází se w něm 13 měst wětšich a 67 men-
ších. Krag Kyangan, gínat Kankyng, má
14 měst, a 110 městeček, a wedau tu obchody
znameníte; genom meyto nese Čyši ročně přes
3 milliony zlatých. W kragi Čekyngu počítá
se 11 velikých měst a 63 menších; w přístav-
u velké množstwj stoji vždy na hotově lo-
dij, a prawili nám, že gich tolik gest, jako
w hlawnim městě Pekynku na ulicy lidí. Či-
nestrowé drží ten krag za rág a rozkošný sad
bohůw. Krag Foken wstahuje se na 8 we-
líkých a 48 menších měst, hory pak tu gsau
welmi skalnaté. Aby pak těmi horami poho-
dlně giti se mohlo, důwtipnj Čjnestrowé w těch
skalách stupně wysékali, aby dolů y na horu
cesta pohodlná byla. Mezy skalami teče we-
líká řeka Min, na kteréz pro množstwj skalin
wysucých plawectwj gest nebezpečně a obřížně.
Pro tuž přjcinu Čjnestrowé vžjwagi tu lodj
z dřjwj, genž slowe Tokas, gest tenké jako
papjr, aby se o skálu ohybowati mohly.
A když nemálo sme se tomu podiwili, řekli
nám: lodj gsau syce z papjru, ale wešlři
železnj. W kragi Quantung nalezneš wodu
černau jako černidlo, s kterauž pijši jako v
nás s ynkaustem, a má w sobě dobré y chu-
tné ryby. Také widěli sme ginau wodu, ana nic
na sobě, budiž sebe lehčegšj dřewo, nenese,
nobraž wšeccko jako olowo ke dnu se poropuge.
Koste w nj množstwj třej třidceti láter wzdylj,
ges

geg obywatelé gako faudel hadlugi, předau, delagice krásné statstwo. Ma 193 frag 10 welikých měst a 73 malých. Frag Qwangsy má 100 mensších a 11 wětších měst, a tu Činestrowé z gednoho potoku wáží wodu, a delagi z ni wodni hodinky, v nás říkáme sypacy hodinky, proto že ta woda žádným powětří proměnam není podrobena. Podle té fraginy leží též frag Qwenchen, obsahuje 8 měst a 10 mensších, dává cern, měď, olovo a rtuť w hognosti. Frag Junán, na stěbro a zlato gest neyznamenítejší, počítá se tu 12 měst a 48 městceček. Kolem okolo stoji mnoho hor, každá ta hora wyobrazuge gakoysy twárnost zvířat, gako v p. Lwa, Tygra, Ostrowida, a t. d. Patřili na to zdáli, negnáče zdátí se bude, než gakoby to ruksa lidská včinita, ač možná dosti gest. Mezzy dvěma stálami stoji dwa palácowé proti sobě dila funstýřského a mistrného. Když tam weydeš, wstýš dvě bohyně sljéného wzejřeni, kolem okolo zlata nad mirtu wzdělaného. Prwnj sluge Kwaryna a druhá Kleoma. Kwaryna byla dcera králowská, gi otec gegi proto od sebe zawrhl, a zde obywarí kázal, že, wčiniwšsi slib čistoty, necheła muže poznati. Kleoma, dcera gednoho znamenitého dwořana Činestského, wedla zde žiwot přikry a tuhý. Oni prawí, že, přý, radau swau Činestrům welikého wjřezstwi na wodě proti nepřátelům dobyla, protož také až pnodnes Činestrowé na

žadním dílu lodí obraz gegi wystawungj, řdyž po moři plawj.

Kedaleko odtud ležegj dwa ostrowy, geděn slowe Korea, a druhý Baoli. A cožkoli gest tu hor, to gsau wssedě zlaté a stříbrné hory, řdežto moře od hor se dělj, a plyne ř wýchor du. Na těch ostrowich tež mnoho gest měst, dědin, y giných wsseligatých tělesných potřeb gest dostatek. A wssak y toho přicromenanti slussj, že také gsau tu dědiny, města, řteráž na wodě stogj, magice podlahu přfenau, a plawj s nimi od místa ř místu. W těch plawicých dědinách nalezneš mnoho čeledj, a žiwj se řupectwjm. Řdyž připlawj na místo, a chj žbožj prodawat, wrážegj řtomowj do hlubin mořských, a tuť wperwungj své dědiny, a zdá se, řakoby na tom místě dosti hrubé místo řlalo. Tito ostrowi patřj pod welikét o Kána, a gsau řak wžitečnj, že mu z nich řžděho roku přicházj 14. millionůw zlatých. Obyčge a wássně řdybych měl wsseděty popsati, řterých zde lidé wživwagi, bylyby příliš obdylné. Řlebo Kán weliký mnoho zemj má, a w řždě gsau téměř ginj obyčegowé a řádowé, předce ale to weliké cýsarřtwj Čjnestě wssim dobrým oplěwá, a gest gedno neyznamenitějšj.

Kapitola dewátá.

O odjezdu z města Petynku. O těžkém tažení a příhodách na té cestě, zvláště o ohni, kterýj Mogolové w pustinách na zlázu tohoto poselstwj zanjtili. Též co se wíce zdělo až do nawrácení se do hlawního města Moskwy.

B auterý dne 19ho měsíce Dnora, hned gať switari počalo, dalo se znamení, abychom na cestu se připravili, a tak okolo snjdaní wšedše do wozu, geli sme pod ochranau Kleywyšsijho z hlawního města Petynku, a Barawána w patech za námi. Geli také podle nás oba Adogedowé, a giných gessě wíce, prówodisse nás až do prwnj wesnice, a tu poděkowawisse se gin; brali sme se dále. Dne 30ho Března přišli sme do města Klauun, a nad předměstj hospodau se položili. Dostawisse pak tu přjpreže a posla cesty, dne 14ho odrud hnuli. Potom táhli sme přes brozně wrchy, na nichž wíce než z loket sněhu leželo. Odrud přišli sme na místa pustá, a tuž posel cesty, an s Bozákami nás předcházel, přinesl zpráwu, že tamto stogi přes 400 Gures, nepochybně budau Mogolové, šterěje nasšeho přjchozu. Sned sme wěděli, kolik vderilo. A wědauce, že tudy bezpečně neprotáhneme, dali sme se w prawo, a přišli k řece Koduně, a zde odpočínali. Dne 2ho Kláge táhneme podle

čes

řeky Baylar, a přišedše opět do pustín, tuč
weliký oheň w patách nás následowal. Pán
Wyslanec rychle kázal sotjm mužům, by tu
wěc wyssřčili, a proti tomu nenadálému chni
proštědku hleděti, wšak nic nepořídili. Oheň
zanjcentý neustále wjc a wjc se rozšřřrowal, o
gehož prudkosti nelze wyprawiti. Kdyby nás
byl postihl, řdyž sme na těch pustínách pod
stánem leželi, anebo byl po prawicy hotel,
wšickni bychom zde vhořeti musyli. Předce
ale 40 mužů wzalo ohněm porušenj, z nichž
geden smrti toho zaplatil. Také několik do-
byřcar pohořelo, ostatnjch předce sme retowa-
li. To pak učinili Mogolowé z paubé insty,
že sme ginau cestu od nich vhnuli, zapáliwše
suchau zymnj tráwu, kteráž, welikého zrostu
bywši, hořela wěrem welmi kwapně, a gafo
teřaucý mře plamen ohně po zemi se rozwo-
dnil. Odrud possel nedostatek pjce a obroku,
tak že newěda pan Wyslanec gáfé rady sobě
dát, přinucen byl dwau Božáků k mistržřřj-
mu do Argunu wyslati, by požádali přjpřeže
y obroku. Dne 8ho Měge ráhli sme okolo řeky
Margeny a maličko zde ostali, magjce tu ně-
co pjce zelené.

Dne 15ho Měge přišla přjpřež z Ar-
gunu práwě w čas neywěřřřj potřeby, nemo-
žlat giž howada z mysta, a my stogjce na
místech suchopárných, od wedra sluncněho
gafo hořeli. Měli gen Argunřřřj o den se
poř

podržeti, tať bychom museli s koňským masem
za wděť wzyti. Y nakupili sme od nich
chlébůw řezných, a že ho někteří nestřídne
gedli, roznemohli se, genu byli odwytky,
bywše skoro půl léta bez chléba. Dne 1ho
Čerwna přišli sme do Argunu, a odtud něko-
líko z nás plawilo se do města Nareyntu, a
oho také přitáhla Barawána. Dne 3ho mě-
síce Čerwnce wyssedše z Nareyntu, 27ho
těhož do Udynsta přišli, a odtud vyslání by-
li dwa rychlí poslowé do Moky, aby o na-
šem nazpět tažení dwůr Kustý spravili. V-
raz wyssedše několiť mil odtud, potkali nás do
Mokwy vyslaní poslowé, zvěstujice nám,
že od Mokolů na cestě přepadnutí byli, kteří
oblaupiwše ge ze wsseho, na polo nahé propu-
stili. Pročež vmjnil pan Wyssanec, že z Yr-
kustowa na wodě plawiti bude, a stalo se tať.
A když sme tu welblandy, a zbytečné koně
prodali, plawili odtud dnem y nocí až do Je-
kynstowa, a 14ho šťastně k Saromstu přistá-
li. Tuť sme několito dní odpočinuli, poně-
wadž panu Wyssancy počalo zlé býti, nebo
plawení sem bylo odporňé, a lidstěmu zdrawí
těž škodliwé.

W tom okolí bydlí Tataři tať řečenj Wo-
gulišstj, a ysau mrawněgstj y wliďněgstj, než-
li Tataři Bynstj na pomezích Čjnestých, nežli
Wfinstj podlé řeky Kammy, nežli Mogyastj
okolo Nowogrodu, a nežli Teremstj podlé
ře-

řeky Wolgy. To pak pochází odtud, že mezi Rusy obývají, a s nimi obcují, žel gest, žeť gsau pohané! Ale Tataři Cykarstij, genž s nimi mezují, přiznávají se k náboženství Řeckému, a že se vstawičné potulují, teprw své děti w 7mém y 8mém roce křtí dávági. To slovo Tatar, tolik významenává gako pán: ač bychomeli gegich počátky obledati, než to vlastnj gmeno toho welmi rozšířeného národu, kterýž vlastně počátek swúg bere od Mongolů, aneb od Mogolů. Y přibodilo se, že gá obcházegé ta místa, potkám gedného Tataru, muže wzejšeni wážného a počtiwého. Ten žádá mne, aby do geho přibýtku gjei neprodléwal, kteréz w rozkšenné oboře stálo. Y myslím, což medle tjm chce mjei, wída mne muže cizýho, a místa toho y obyčegů nepowědomého. Nejprwě odepřel sem mu; že ale nevwstále stál na swým, byl sem mu po wúzli, a gdu tam. Po malé chwíli w dostatku wařeně a pečeně zvěři sněsl, a prossy, aby dal sy chutnati. Znamenage pak, že se nad rau geho wettwosti pozdržugi, dj te mně takto: „Také w nás počtiwá wěc gest, řdyž domowě otewření a swobodni gsau slawným počestným hostem, a lidé přespólnj žádného nedostatku strany té střédosti netrpj.“ Y podíwil sem se, že ryž Tatar byl takowě wettwosti, gestro sem se přewěděl, že pohan gest, nebo mluwé gá gde o geho synáctem po Rusku, kteračby Boha swau přiznau řecj gměnowal, odpowěděl řez.

těž po Rusku : Bogu nas niet. Neznám žádného Boha. Takélt mi učinil tu poctivost z ohledu toho poselstwj, čili z jiné příčiny : řícy nemohu.

Mezy tím pán Wyсланec lépe se měl, a také řeka Irtyš notně zamrzla. Abychom vžili té dobré příležitosti, dne 14ho Listoradu gelili na sanjch odtud, a 24 do Tobolsta přišli. Oštalí zde do dne 17ho Prosynce, a pan Wyсланec opět jiné rychlého posla wyslal k dworu Ruskému, by přichoz nás oznámil. Také Ředitel psal na wšecky místodržící, aby wssudy čerstwá připřež nás očekávala, neb byl vmiňil pan Wyсланec vprjmo do Moskwy geti bez prodlewání, proto že wody wssudy zamrzly, a pro množstwj sněhu saniční gizada byla dobrá. Wygedauce z Tobolsta, 28ho téhož přigeli do Wergotu. Pak prwnjho měsíce Ledna roku 1695 okolo poledne do Solomsta dogeli. W noci odtud wyprawiwšse se, a tři lucerny na prwnjch sanjch powěšiwšse, 14ho do města Ostyky, odtud dne 25ho do Jeraslawě, a 27ho do města Přeslawě přišli. W pondělí na autery po půl noci že dni při nastání nového měsíce wjtr se počal měnití, pro tuž příčinu musyli sme několik dní zde oštati. Na zeytí, bywšse wšickni w obydlí pana Wyslance, y učinil k nám řeč na tento rozum : „Pánu Bohu wšsemohacému z toho welice děkuj, an nám wšsem toho popřiti ráčil, že sme

w

w dobrém zdrawj, šťastně na toto místo přišli. Radugi se již welmi, že se w brzkém čase šťastně gedentakdy do své vlasti nawrátiti mocy bude; deýž to milý Bůh, aby se také stalo. Žádám pak, abyste to wsecko za wděk přigali, cožkoli wám sem učinil, wědauce dobře, že pro mnohé nedostatky a cesty weliké obtížnosti gínáče na ten čas se to státi nemohlo. Gestli pak w tom neboli w onom gatě vblíženj wám se stalo, to rač Pán Bůh gednomukždému swau milostj nahraditi a šťastj dalššho popřiti. Požádali kdož listu, a gistory, že s semnau tuto cestu dalekau, pracnau y nebezpečnau šťastně a wolně wykonal, ten ať se w Mložkow y nime oznámj, a bude mu dán. Také nezapomenu y geho milosti welikého Čáara o wassj wěrnosti, a poctiwosti wyprawowati, by každému odplatil, gatž se be toho hodna učinil. Wezmete tedy tuto řeč mau snad poslednj, gačošto na důkaz mého spokoženj a džku činěnj, zwoláště wy znamenitý rytíř, an ste právě na sobě vkázal, že ste rytíř Čestý, a slowůtný učinil národ swoug y wzdálených swěta fraginách. Wezte, že dráha mi bude památka wasse, aniž opominu wážnému muži Kubowstěniu děkowati, že na geho slowo aučastný sem byl tak wznesseného towarýsse cesty." Po té řeči powstal rytíř, a řekl: „Nehodný gsem dobroty y lásky té, s kterauž ste mne poctiti ráčili, gelikož nic wíce w tom věradu nečinil, než gat se kley-
wýš:

wyššimu libilo, a sluselo na počtíwého rytíře, an z krwe české posly gest. Mám co Pánu Bohu děkować, že sem nabył příležitosťi podle Wás takowau cestu wykonati, a tak wážného, maudrého, rozsápného y lastawého Wúdce následowati, gemuž čest a sláwa, kteráž gen učiněna býti můž, právem činiti a dáwati se má. Gest obecné přislowj: Kdo newmij časem něco strpěti, ten také nemá wzdržlené cesty před se bráti. Cožkoli sine učinili, aneb strpěli, byla to powinnost nasse, chtěli sine počtíwosti y dobrého gměna nabýti; čez hož mogli slawnj předkové, posly z slawného y šťastného národu českého welice sobě wážili y wyhledáwali. Gestli pak toho hodna sine se učinili, Wassi Milosti podali nám k tomu ruzky y příležitosti, aniž glnať smyslím, než že s welikan pčj o to stárat se ráčili, což také slawné gest gměnu Wassemu. Z toho gá Wassi Milosti gměnem wšech zde přítomných také děkugi." Potom učinil pan Wyсланec stkwostnau hostinu, weseljce se wespolek až do bílého dne.

Z Jeroslawě 31ho sine wygeli, a prwnjho Unora šťastně do wsy Alexowiče přigeli; ležj podle řeky Jansy, asy pět wersstů od města Mrozow. Tu bylo pana Wyslancy oznámeno, aby s celým poselstwím zde ostal, že vmjnil Čáar Petr Alexowič na zeytrj sem přjiti, co se také stalo. Vdeřila právě gedenácta hodina, když Čáar Petr Alexowič do wsy

wšy wgel, my pět stogice dvěma řadami, vctiz
wě ho wjtali. Potom powolaw nás k sobě,
rozmlauwal s námi za hodinu, a přitom před-
stawowal nás gemu pan Wyssanec podle wřaz-
du a powinosti. Toho dne zůstali sme w té
wsy w naši hospodě. Na druhý den asy dvě
hodiny před polednjm, Petr Alexowič kázal
nás před se wolati, a tu rozdáwal dary, gaž
kdo byl zaslawil. Také některým wdelil oděnj
rytjěského swatého Gij, a giny m wdelil kije,
geg na prstch nosyli. Po polednjch Čár gel
odtud do Ismaylowa, wezma sebau pana Wy-
ssance a rytjě z Draghowa; pak odtud geli do
Brebosenska. Ostatnj, wygedauce z té wesni-
ce, dne 4ho měsíce Dnora slawně wšli do
města Moskwy. A tak léta Páně 1692, dne
13ho Března wydali sme se z Moskwy do Činy,
a léta 1695, 4ho měsíce Dnora z Činy do Moz-
kwy opět se nawrátili. Ale ne wšickni, křtj
sme byli wygeli, neb z nás osm osob zemřelo.
Následowně byli sme na té cestě tři léta bez něko-
likosy dnůw, postaupiwše welikých nesnážjch y
nebezpečnstwj, gednať od hladu, gednať od
wody a od Mogulů, a časem také od wedra
slunečnjho, a wkrutnosti zymí. A wšak djka
budiž křowyššimu, že sme wšickto šťastně
přemohli, a podiwných wěcť a tragia ohleda-
li. Pročez směle djm, že nemůž se žádná ces-
ta, kř. rauh kdož do cizjch zemj před se wzal, této
cestě gisté paměti hodně přitownati. A s tím
se cesta z Moskwy do Činy skončuje a dokonává.

Zawírka

této cesty z Moskwy do Číny.

Čáar' (Tzár) býwal někdy tytul Měcnáře Ruského, a gať se zdá, beře swůg pečátek od slowa Caesar. Prwnj, an toho tytule vžjwal, byl Basylus Ywanowič, syn Ywana Basylowiče, za gehožto panowánj Rusowě czzwłasťně předčili nad giné. Manželka Čáarowa gmenowala se Čáarynská, a bráwala sobě wždy Čáarowě manželky z domacých redů Ruského, neb tať práwem ustanoweno bylo, aby sobě žádně cizý osoby za manželku nebrali. Ony musly welni ríchný a saukromý žiwot westi; gelyli sa sam, wůz ten byl s oponami ze wšech stran přikrytý, proto ale předce byly we weliké wážnosti a uctiwosti. Dědičný Ruský Prync gmenowal se Čáarewič; od toho pať času, gaťž Petr I. přjgmj Wzliť, za Čysáře Ruského se wyhlásyl, nápotem toho tytule Čáar wjce nevwžjwal, a to práwem ustanowené nařizenj, by sobě Čáarowě cizých manželek nebrali, docela přestalo. Tž Petr I. byl syn Čáara Alexowiče, a panowal w neywětšich rúzných s swým bratrem Ywanem až do léta 1696. Po geho smrti panowal sám, a negn mnohá wyslanstwj wyslal do

do východních Fragin, nobrž sám před se
wzal cestu do západních, gemuž Ruská země
má co děkować, že tak dalece zrostla. On
Petrůw hrad wystawěl, a hranice země Ru-
ské strze znamenitá wjtrězstwj welmi rozššřil,
takže wice než welikého gměna hodna sebe w-
činil. Také založil řád swatého Ondřege,
gakž nápis doswědčuje: Peter Alexiewicz,
Assessor & Autocrator Russiæ. Založil též ry-
tjřské rauno swatého Giří, kterěz potom změn-
ěno gest w řjž weliký swatého Giří. Tím
rytjřským raunem poctil Petr Alexowič slawně-
ho rytjře Čestěho Giřího z Drachowa, a cho-
wal ho při swém dworě w weliké poctiwosti,
kterýž také mnohé služby mu, zwlášť we
wělkách proti Tatarům, prokazowal. Wice-
nic nepisse spisowatel této cesty o nassem Giří,
nybrž temito slowy takto gi zawrã, a gá
s njm:

Když sem se z daru Božjho nawrátil do
wlasti své, a některým dobrým pánům a přát-
elům, kterjž žádostiwí byli mji něgakau zná-
most cesty té neobyčejné, tohoto spisu mého
k přecřěni sem zapůgěl, mnozí magice w
něm zwláštnj ljbost, snážně žádali y napomj-
nat, abych pro giné také, kterj takowé wěcy
rádi čitagi wůbec wytrjřnauti dal. Y přemo-
žen gsa snážnými a wstawičnými žádostmi, a
nabádánjm dobrých přátel, tak sem učinil.
Žádám tedy wprjmněho čtenáře, kdyby tak mez

zy mnohými věcý něco našel, žeby snad s
nepamětí a přehlídnutí netať, gaťžby mělo wy-
vedeno, wyloženo bylo, aby mi to lastawě
wážil, a w dobré obrátil. Nebo napsal gi-
stý mudřec: že také Homer časem zdřímati a
pochybiti musyl. Popřegeli Bůh zdrawj, než
kolik takowých spisů gessťe následowati bude.
S tím buď Pánu Bohu poručen wprjmný čez
náři, a této mé práce k swému dobrému poz-
řjwey. A tím gá tuto cestu zawjram, a prác-
cy swau dokonávám.

K o n e c.

